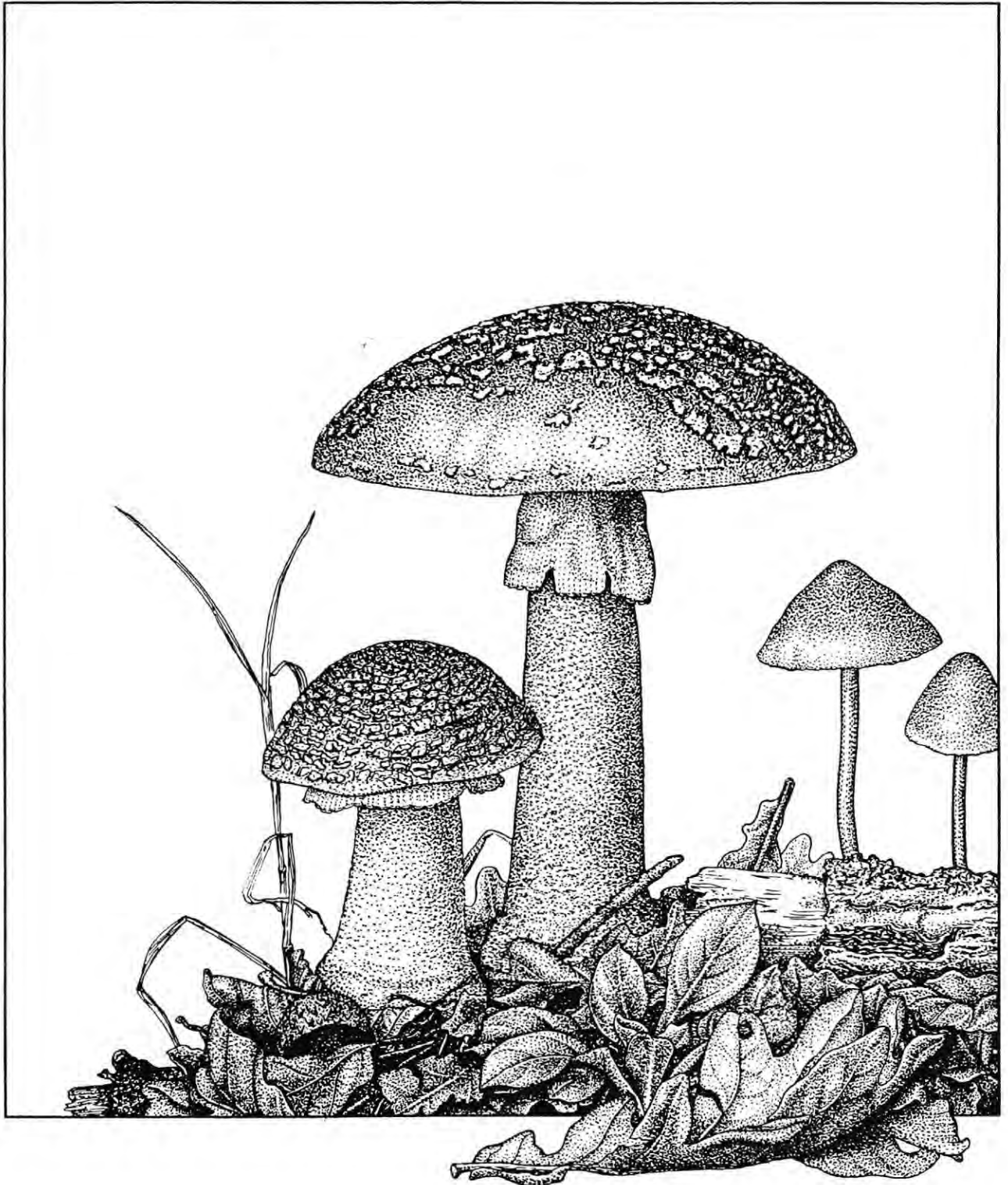

AMK Mededelingen

Mededelingen van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring v.z.w.
15 maart 1997

verschijnt driemaandelijks
97.1

Inhoud AMK Mededelingen 97.1

F. Dielen	
Editoriaal	1
Overlijdens	1
J. Volders	
<i>Hebelomina neerlandica</i> Huijsman, de Witspoorvaalhoed, een nieuwe soort en genus voor België	2
H. De Meulder	
Experimenteel onderzoek naar de successie van paddestoelen op dood hout (4e vervolg)	6
J. De Keyser	
<i>Laccaria purpureobadia</i> : een cursieve popzwam	13
K. Van de Put	
<i>Gastrum fornicatum</i> na 127 weer opgedoken !	14
K. Van de Put	
Nieuwtjes uit de recente tijdschriften	16
F. Moorthamer	
De cursus microscopie of: een nieuwe lichte "kleinkijkers"	17
Nederlandse namen aangepast aan de nieuwe spelling	20
KAMK 50 +	21
Activiteiten	22
Lidgeld 1997	24

Redactie AMK Mededelingen

A. de Haan, A. De Kesel, H. De Meulder, F. Dielen, J. Schavey, K. Van de Put, R. Walley
hoofdredacteur: E. Vandeven, Opperveldlaan 14, 1800 Vilvoorde
tikwerk: J. Werts, Durentijdelei 46 bus 3, 2930 Brasschaat
verzending: H. De Meulder, Verenigde Natieslaan 131, 2660 Hoboken

Richtlijnen voor auteurs van artikels in AMK Mededelingen

Alle leden van de Antwerpse Mycologische Kring hebben het recht te publiceren in AMK Mededelingen. Artikels kunnen ingestuurd worden zowel in duidelijk handschrift als getikt. Teksten op diskette (zowel van 3.5" of 5.25") gemaakt met tekstverwerkingsprogramma Word Perfect 6.0 of lager zijn ook van harte welkom. Voor artikels opgemaakt met andere programma's kan U contact opnemen met de redactie.

Teksten op diskette kunnen rechtstreeks gestuurd worden naar de hoofdredacteur, Emile Vandeven, Opperveldlaan 14 te 1800 Vilvoorde tel.: 02/267.74.18. Geschreven of getikte teksten moeten naar Jean Werts, Durentijdelei 46 bus 3 te 2930 Brasschaat gezonden worden.

Figuren in inkt mogen maximaal 16,6 cm x 23,4 cm groot zijn, inclusief maatstrepen en nummering van de tekeningen. Grotere tekeningen zullen verkleind of versneden worden. De figuren worden best voorzien van een maatstreep om de afmetingen aan te duiden. Vermeld steeds naam en adres van de auteur. Artikels moeten minstens een maand voor het verschijnen van het volgend nummer bij de redactie zijn. Artikels die niet op diskette staan dienen minimum zes weken voor het verschijnen ingeleverd te worden.

Omslagfiguur: *Amanita rubescens*, Parelamaniet en *Mycena galericulata*, Helmmycena door Omer Van de Kerckhove

ISSN 0771-9884

wettelijk depot: BD 36771

verantwoordelijke uitgever: E. Vandeven, Opperveldlaan 14, 1800 Vilvoorde

Editoriaal

Frans Dielen

Strengere winters blijken nog te bestaan. We mochten nog eens rillen met daarbij nog een januari-maand met zo goed als geen neerslag. Mycologen zagen dit met lede ogen aan, vermits we maar al te goed weten dat zonder voldoende neerslag de mycologische lenteflora weinig kans maakt. Gelukkig maakte februari nog wat goed. De watertafel blijft echter naar bijvulling snakken.

Van ons lid J. Buytaert ontvingen we een derde afdruk, gravure nummer 1 uit het "Theatrum fungorum" van Frans Van Sterbeeck. Zoals vorige jaren worden deze afdrucken niet verzonden wegens de portokosten en om beschadiging te voorkomen. Ze zijn voor onze leden ter beschikking in het verenigingslokaal. We danken nogmaals Christine en Jan Buytaert voor deze lieve attentie.

Na het drukke 1996 wacht ons, zoals reeds aangekondigd in het vorig nummer, de organisatie van de 6de Vlaamse Mycologen-dag in de Universitaire Instelling Antwerpen (U.I.A.) op zaterdag 22 maart. Met aandrang durven we op uw aanwezigheid rekenen.

Op zaterdag 26 en zondag 27 april heeft in de Nationale Plantentuin te Meise de 20ste nationale tentoonstelling van voorjaarspaddenstoelen plaats. Ook daar hopen we velen van u te mogen begroeten.

Op 7 januari startte in het RUCA onder leiding van André de Haan de tweede jaar cursus mycologische

microscopie. Voornamelijk worden tijdens deze cursus de microscopie van de belangrijkste geslachten behandeld. Verheugend is dat vele leden aan deze cursus deelnemen.

Het verheugt ons te kunnen medelen dat enkele van onze leden zich spontaan gemeld hebben om zich in te zetten voor onze vereniging. Zo maakt André De Kesel nu deel uit van de redactieraad van AMK Mededelingen. Op de algemene vergadering werden Ruben Walleyne en Guy Lejeune verkozen tot leden van de raad van bestuur van de K.A.M.K. Van harte dank aan deze mensen dat zij zich willen inzetten voor onze Kring. We hopen nog lang op hun engagement te mogen rekenen in het belang van de mycologie.

Vanwege de heer Jean Lachapelle, voorzitter van de Cercle de Mycologie de Bruxelles, ontvingen we het verzoek tot een beter en inniger contact tussen de mycologische verenigingen uit België en Groot-hertogdom Luxemburg (12 in totaal). Deze contacten kunnen zonder meer gebeuren tijdens de in iedere regio geplande uitstappen. De K.A.M.K. wil hier graag positief op reageren en is bereid tot samenwerking met onze Franstalige collega's.

Zoals ieder jaar biedt ook dit jaar de K.A.M.K. zijn leden een enorm aanbod aan activiteiten.

Het is normaal dat tijdens de eerste lentedagen bij mycologen de kriebels ontluiken om weer op stap te gaan op zoek naar nieuw materiaal. We wensen u allen veel mycologisch genot toe.

Overlijdens

Op 6 december 1996 overleed onverwacht te Merksem de echtgenote van ons lid Meester Marcel Imler. Wij bieden aan de zoon van wijlen Louis Imler, de grote bezieler en oud voorzitter van onze vereniging, onze diepste gevoelens van medeleven aan.

Te Halle-Zoersel overleed op 19 januari 1997, na een langdurige ziekte in de ouderdom van 86 jaar, de moeder van ons lid Annie Morel. Ook aan Annie

bieden wij onze diepe gevoelens van medeleven aan.

Op 3 februari 1997 overleed te Wilrijk ons lid mevrouw Stefania Marszalkiewicz, weduwe van Lodewijk Van Praet op 88-jarige leeftijd. Aan onze leden Frans Van Praet junior en Frans Van Praet betuigen wij ons innig meevoelen bij het overlijden van hun moeder en schoonzuster.

Hebelomina neerlandica Huijsman, de Witspoorvaalhoed, een nieuwe soort en genus voor België

Synoniem: *Hebelomina microspora* Huijsman

Jos Volders

Weverstraat 9, 2440 Geel

Summary

Hebelomina neerlandica has recently been found in Gooreind, Wuustwezel (Belgium). It is the second location of this very rare species.

Inleiding

Tijdens de excursie van de Cortinariuswerkgroep op 9 november 1996 werd wat afgeweken van de opgestelde planning. De voorbije drie jaar had de werkgroep zijn activiteiten steeds laten plaatsvinden in de nabijheid van loofhout, zodat een bezoek aan naaldbos zich steeds meer opdrong. De geplande excursie werd wat ingekort en de resterende tijd werd gebruikt om "De Kuik" in Gooreind (Wuustwezel IFBL: B4.28.22) te bezoeken. Dit licht geaccidenteerd terrein bestaat voornamelijk uit een, met brede brandgangen doorsneden, naalddhoutaanplant op sterk zandige bodem. *Pinus sylvestris* (Grove den) en *Pinus nigra* (Zwarte den) zijn er de overheersende boomsoorten. Tijdens het in het wilde weg doorzoeken van dit domein werden soorten zoals *Entoloma cetratum* (Dennensatijnzwam), *Baeospora myosura* (Muisenstaartzwam), *Dacrymyces tortus* (Vale druppelzwam) en zelfs *Calocera pallidospathulata* (Spatelhoortje) meermaals aangetroffen; Gordijnzwammen echter niet.

Aan de voet van een *Pinus nigra* werden enkele kleine tot middelgrote paddestoelen gevonden, die in het veld niet konden worden benaamd. De witachtige vruchtlichamen, groeiend op afgevalen takjes en bladstrooisel van *Pinus nigra* (Zwarte den), deden ons denken aan het genus *Hygrocybe* of *Tricholoma*. Na enig zoekwerk werden in de onmiddellijke omgeving nog enkele exemplaren gevonden, bijna volledig verstopt onder een dik tapijt van afgevalen dennennaalden. Verder onderzoek van de betreffende zone leverde niets meer op. Na het maken van enkele foto's werd het materiaal meegenomen voor microscopisch onderzoek. Omer Van de Kerckhove nam materiaal mee om te schilderen.

Een eerste preparaat onder de microscoop bleek voldoende om het genus *Hygrocybe* uit te sluiten. Zo toonde dit microscopisch beeld niet de typisch lange basidiën van dit genus, was het trama regulier en de sporenvorm duidelijk verschillend.

Enkele exemplaren werden dan te sporeren gelegd, maar het resultaat viel tegen. Slechts bij één speci-

men werd een dunne, licht beigebruine, sporee verkregen. Dit maakte wel duidelijk dat moest worden verder gezocht bij soorten met zwak gekleurde sporen, eerder dan bij witsporige, waardoor het genus *Tricholoma* ook verviel. Tijdens verder onderzoek viel op dat de sporen sterk dextrinoïd waren in Melzer-reagens en de wand metachromatisch in briljantcresylblauw. Met Moser (1983) noch met Kühner & Romagnesi (1953) kon via dit kenmerk uitgesleuteld worden tot een passend genus. Het was uiteindelijk met een sleutel van Bresinsky (1976), mij bezorgd door M.-J. Duprez uit Luxemburg, dat het raadsel werd opgelost. Deze sleutel geeft namelijk de mogelijkheid uit te sleutelen via het pseudoamyloïd (dextrinoïd) zijn van de sporen. Dit voerde zonder omwegen naar het genus *Hebelomina*. (Vreemd dat niemand van ons in het veld dacht aan *Hebeloma*). Eenmaal het genus gedetermineerd bleek het, met behulp van de opgedane kennis, ook mogelijk met de andere genoemde werken het genus uit te sleutelen. Moser beschrijft slechts twee soorten in het genus *Hebelomina*, namelijk *H. domardiana* Maire en *H. microspora* Huijsman. De keuze tussen beide soorten is vlug gemaakt, via o.a. de kleine sporen, het niet amyloïd zijn van de sporen, de kleur van het vruchtlichaam, en de zeer bittere smaak kom je uit op *Hebelomina microspora* Huijsman.

Bespreking

Het genus *Hebelomina* werd in 1935 gecreëerd door R. Maire. De aanleiding hiertoe was een éénmalige vondst, in Noord-Afrika, van een soort waarvan Maire schreef, "ze heeft het uitzicht van een *Tricholoma*, maar in werkelijkheid is het een *Hebeloma* met kleurloze sporen". Hij noemde de soort *Hebelomina domardiana*, en voegde er een uitgebreide beschrijving aan toe, gelukkig maar want het typemateriaal van dit genus is intussen blijkbaar verloren gegaan.

Hebelomina staat volgens Huijsman zeer kort bij *Hebeloma* o.a. door de aanwezigheid van een ixocutis, door dezelfde hoedkleur, zelfde lamelstructuur, bittere smaak van het vlees, de amandelvormige en dikwandige sporen enz. Het verschil met *Hebeloma* (nog steeds volgens Huijsman) situeert zich vooral in de veel blekere sporenkleur, de

dextrinoïde en metachromatische sporenwand en de standplaats op hout.

Om enig inzicht te verwerven in de opbouw der sporen bij het genus *Hebeloma*, verrichtten Besson & Bruchet (1973) onderzoek naar de diverse sporenlagen, met o.a. volgend resultaat. Er werd aangetoond dat niet minder dan 5 verschillende lagen in de sporenwand konden worden onderscheiden, die van binnen naar buiten genummerd werden met de cijfers I - V. De binnenste drie lagen zijn glad, de vierde laag bevat niet alleen de eventuele ornamentatie, maar is tevens houder van het pigment dat de kleur aan de sporen geeft. Verder wordt de volledige spore omgeven door een dunne, soms loslatende laag, (V), die zelfs onder de lichtmicroscop te zien is bij die soorten met een uitgesproken ornamentatie.

Volgroeide, gezonde sporen van *Hebeloma* zijn noch dextrinoïd, noch cyanofiel. Jonge of beschadigde sporen echter wel, omdat de sterk cyanofiele en dextrinoïde wand III + buitenzijde van wand II, dan voor de reagentia gemakkelijk bereikbaar zijn. De op één na buitenste, ondoordringbare en dus afschermdende laag IV, is dan immers nog niet aanwezig of is beschadigd, zij vormt dan geen barrière meer en de reagentia kunnen dan bv. via laag I binnendringen.

Omdat Huijsman tot de bevinding was gekomen dat de sporen van het genus *Hebelomina* deze laag IV slechts rudimentair bezitten, borduurt hij hier als volgt op verder. "Indien men bij een *Hebeloma* spore, wand IV zou kunnen verwijderen zonder de andere lagen te beschadigen, dan bekomt men een gladde, kleurloze, cyanofiele en dextrinoïde spore. Deze spore zou dan sterke gelijkens vertonen met een *Hebelomina* spore. Waarmee hij wil aantonen dat *Hebelomina* als genus toch zeer dicht bij *Hebeloma* staat.

In 1946 werd een tweede soort in dit genus geplaatst, nl. *Hebelomina microspora* (Huijsman, 1946). Deze soort werd voor het eerst gevonden te Rijssen (Provincie Overijssel, Nederland) op 24 oktober 1943 door Reuvecamp en Smits. In totaal ging het om een vijftigtal exemplaren onder *Pinus sylvestris*, groeiend op afgevallen takjes. Huijsman publiceerde deze vondst in 1946 als nieuwe soort maar voegde er geen Latijnse beschrijving aan toe, waardoor de naam niet geldig was. Later, in 1978, volgde dan toch een geldig beschrijving in *Persoonia* (Huijsman, 1978). Intussen was de vindplaats van het typemateriaal door bouwuitbreiding verloren gegaan en om het geheel nog erger te maken bleek het oorspronkelijk talrijke typemateriaal in zeer slechte staat door insectenvraat.

Juist voor het ter perse gaan van de kopij in *Persoonia* kwam Huijsman te weten dat Alessio &

Nonis (1977) een artikel hadden gewijd aan een vondst die zij *Hebelomina microspora* noemden. Uit hun beschrijving kon worden opgemaakt dat dit materiaal in het geheel niet geleek op de vondst van Rijssen. Beide auteurs beschreven hun fungus als gelijkend op een *Inocybe* meer dan op een *Hebeloma*. Zowel hoeden als stelen waren veel donkerder dan het Nederlands materiaal (zelfs rood), de sporen waren amyloïd en de cheilocystiden opmerkelijk forser en groter. Ongetwijfeld was dit een derde soort. De door Huijsman voorgestelde naam *Hebelomina microspora* was dus niet meer bruikbaar en werd in extremis vervangen door *Hebelomina neerlandica*. Jaren later werd *Hebelomina neerlandica* in 1988 door C. Bas en in 1990 door W. Ligterink teruggevonden in "De fonteintjes" aan de zuidkant van Rijssen, ditmaal onder *Picea abies* (Fijnspar).

Enkele vergelijkingen

Het materiaal uit Gooreind had als substraat *Pinus nigra* (Zwarte den). Het type-materiaal werd gevonden op *Pinus sylvestris* (Grove den), terwijl de vondsten uit 1988 en 1990 gedaan werden op *Picea abies* (Fijnspar) (mondelinge mededeling van W. Ligterink). Hieruit blijkt duidelijk dat de soort gebonden is aan naaldhout, maar het niet zo nauw neemt met de houtsoort.

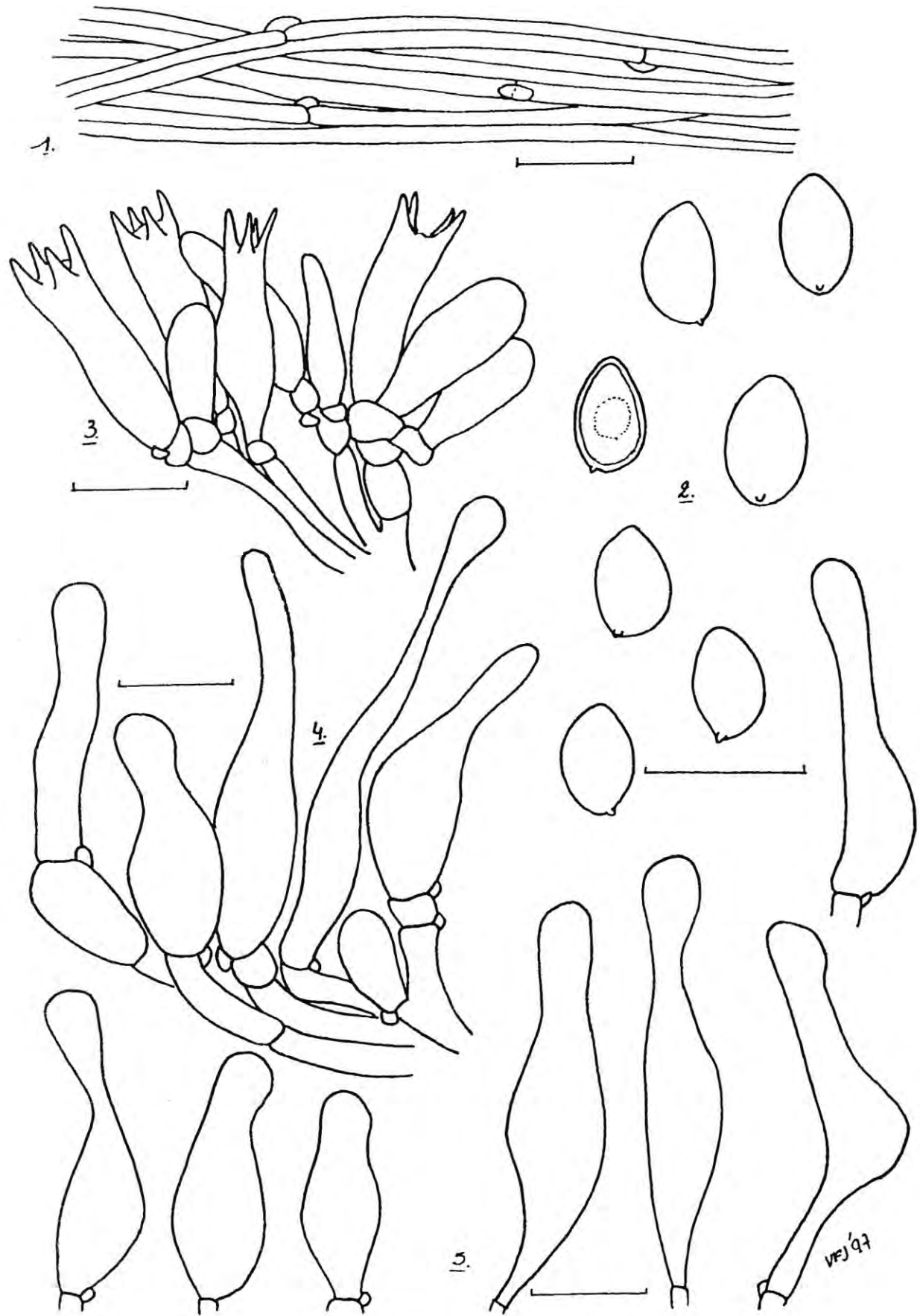
Zoals bij het typemateriaal, bleek het quasi onmogelijk een sporee te maken. Dit lukte slechts bij één specimen en dit enkel in een zeer dunne laag. Nochtans zijn de sporen talrijk aanwezig en in het microscopisch beeld onmiddellijk en overvloedig te vinden. Uit de sporee blijkt dat de sporen (zoals Huijsman reeds vermoedde) niet geheel kleurloos zijn, maar wel licht beigebruin. Men kan dit vaststellen onder de microscoop, wanneer de sporen dicht op elkaar liggen.

Eigenaardig genoeg deed onze vondst niet denken aan een *Hebeloma*, maar eerder aan een *Hygrocybe* of een *Tricholoma*.

De sporenmaten van het Belgisch materiaal verschillen wat in breedte, namelijk $7,2-8,2 \times 4,4-5,2 \mu\text{m}$; van het Nederlands materiaal $7-7,9 \times 4,2-4,6 \mu\text{m}$.

Men mag gerust stellen dat *Hebelomina neerlandica* zeer zeldzaam is. De vindplaats te Gooreind Wuustwezel is slechts de tweede locatie voor deze soort. Het vinden van deze fungus verrijkt de lijst van de Belgische mycoflora niet enkel met een nieuwe soort, maar tevens met een nieuw genus.

Hebelomina is zonder twijfel een apart genus, maar de verwantschap met *Hebeloma* is volgens ons niet zo evident. Vermoedelijk zal degelijk onderzoek met geavanceerde technieken in genetische vergelijking hier in de toekomst wel klaarheid in brengen.

Beschrijving

Vindplaats: "De Kuik" Gooreind Wuustwezel; IFBL: B4.28.22

Datum: 9 november 1996

Dia: JVDM 7677

Aquarel: VDKO 295

Herbarium: VDKO 499; VJ96205; AdH96100.

Biotoop: dennenbos op zandige bodem (licht geaciditeerd terrein)

Begeleidende planten-mossen-paddestoelen: onder *Pinus nigra* (zwarte den) met in de buurt ook *Pinus sylvestris* (Grove den), *Hypnum jutlandicum* (Heiklauwtjesmos), *Entoloma cetratum* (Dennensatijnzwam).

Groeiwijze: een tiental exemplaren verspreid groeiend op afgevalen takjes en dennennaalden ($\pm 10 \text{ m}^2$).

MACROSCOPIE

Hoed: diameter 25-45 mm; jong convex met ingerolde rand, later afgeplat soms met breed onduidelijk umbo, onregelmatig en asymmetrisch rond; rand golvend, hier en daar wat inscheurend; centrum witachtig iets berijpt, de rand eerder grijswit tot beige; rand onduidelijk doorschijnend gestreept; iets kleverig in het centrum; vooral aan de rand met enkele spaarzame witte velumresten.

Steel: diameter 5-7 mm, lengte 35-55 mm; cilindrisch maar meestal sterk verbogen, de voet iets gezwollen, tot 7-9 mm; wit, hol, de voet witwollig; wat kraakbeenachtig; aan de top met kleine witte vlokjes.

Lamellen: vrij talrijk, breed aangehecht; rand recht, hier en daar iets inscheurend; fijn gewimperd; wit, maar spoedig met geelachtige tot iets oranje tint.

Geur: opvallend, sterk naar zeealgen, jodoform

Smaak: uiterst bitter.

Exsiccaat: hoedcentrum bruin met een beige radiaire streping, de rand beigebruin; steel witachtig tot beige over gans de lengte, voet wit.

Sporenkleur in massa: zeer licht beigebruin.

MICROSCOPIE

Sporen: (7,2)7,4-8(8,2) $\times$ (4,4)4,8-5(5,2) μm ; ellipsoïd in voorzicht, amandelvormig in zijzicht met versmalde, bijna spits toelopende top; nogal dikwandig, vooral in het basale deel rond de apiculus;

lichtgeel met iets groenige tint in NH_3 -oplossing; sterk dextrinoïd; endospore duidelijk metachromatisch in briljantcresylblauw; glad.

Basidiën: 4-sporig enkele 2-sporige gevonden; 23,5-29 $\times$ 6,1-7 μm ; knotsvormig; met druppelvormige inhoud; gespen aan de basis.

Cheilocystiden: 22-47 $\times$ 7-9 μm ; utriform tot lageniform; meestal met versmallende nek (3,2-5 μm) en subcapitate kop tot 6,5 μm ; gespen aan de basis.

Pleurocystiden: niet gevonden.

Lameltrama: bestaande uit gladde lange hyfen 4-12 μm dik; bijna wit, in NH_3 -oplossing zeer zwak gelig in dikke laag; met gespen aan de septen.

Subhymenium: bestaande uit een dunne laag hoekige cellen.

Hoedhuid: pileipellis bestaande uit een dunne laag lange gladde hyfen, diameter 1,5-3,5 μm ; onderliggende laag met wat dikkere, tot $\pm 7 \mu\text{m}$; hyfen uit het hoedmidden iets gelatineus; meestal met grote gespen aan de septen.

Steelebekleding: vooral het bovenste deel van de steel is bezet met toefjes caulocystiden; deze zijn cilindrisch, clavaat tot lageniform al dan niet subcapitaat; 16-47 $\times$ 5,5-9,5 μm ; met gespen aan de basis.

Literatuur

ALESSIO C.L. & NONIS U. (1977) — Una specie quasi sconosciuta: *Hebelomina microspora* Huijsman. *Micol. Ital.* **6** (3):15-19.

BESSON M. & BRUCHET G. (1973) — Recherches sur les spores des *Hebeloma*. *Bull. trimest. Soc. Mycol. France* **88**: 263-293.

BRESINSKY A. (1976) — Gattungsschlüssel für Blätter- und Röhrenpilze nach mikroskopischen Merkmalen. *Z. Mykol. Beiheft* **1**.

HUIJSMAN H.S.C. (1946) — *Hebelomina microspora* nov. spec. *Revue Mycol.* **11**: 31-33.

HUIJSMAN H.S.C. (1978) — *Hebelomina microspora* and reflexions on *Hebelomina* R. Maire as a genus. *Persoonia* **9**: 485-490.

KÜHNER R. ET ROMAGNESI H. (1953) — Flore analytique des champignons supérieurs. Paris.

MOSER M. (1983) — Die Röhrlinge und Blätterpilze, Kleine Kryptogamenflora, Band IV2.

SINGER R. (1975) — The Agaricales in modern taxonomy. 3th ed. Koenigstein.

← *Hebelomina neerlandica*: 1. coupe van de hoedhuid $\times 2000$, 2. sporen $\times 2800$, 3. basidiën $\times 2000$, 4. caulocystiden van de steeltop $\times 2000$, 5. cheilocystiden $\times 2000$. maatstreep = 10 μm .

Experimenteel onderzoek naar de successie van paddestoelen op dood hout (4e vervolg)

Hubert De Meulder

Verenigde Natieslaan 131, 2660 Hoboken

Summary

The succession of fungi on 8 different deciduous wood species has been followed since 1990 in the nature reserve of Fort 7 at Wilrijk (prov. Antwerp) - see also De Meulder (1993, 1994, 1995, 1996).

Actually the number of fungi species which contribute to the decomposition of the wood amounts to 167.

Some wood species show a conspicuous increase of fungi from the optimum- to the final phase by numerous species of the Agaricales (i. a. *Mycena* div. sp.) and a decrease of the fungi of the Aphyllophorales.

The result of the succession after 7 years of investigation is briefly commented and is shown on the tables below. Some species are described and illustrated.

Samenvatting

De successie van paddestoelen op 8 verschillende loofhoutsoorten die op de grond liggen uitgespreid, wordt sinds 1990 in het natuurreservaat van Fort 7 te Wilrijk (Antwerpen) gevolgd. Zie ook De Meulder (1993, 1994, 1995, 1996).

In totaal werden reeds 167 soorten paddestoelen genoteerd. Sommige houtsoorten vertonen een opvallende verschuiving van paddestoelen van de optimaal- naar de finaal fase met vooral soorten van de Agaricales (Plaatjeszwammen - o.a. *Mycena*'s div. sp. en een vermindering van de Aphyllophorales).

Het resultaat van de successie na 7 jaar onderzoek wordt in deze bijdrage kort toegelicht en in tabellen weergegeven. Enkele soorten worden beschreven en geïllustreerd.

Resultaten

In 1996 werden de stammetjes 8 maal geïnventariseerd: 21/5, 2/7, 14/8, 2/9, 17/9, 30/9, 13/10, en 1/11.

Er werden in totaal 74 soorten paddestoelen en 8 slijmzwammen genoteerd waarvan er 19 voordien nog niet werden aangetroffen (tabel 1).

In 1996 was het totaal 82 met 19 nieuwe soorten tegenover 1990/1995.

Het algemeen totaal dat voor 1990/1996 kon worden opgetekend bedraagt 167 soorten die bij de compostering van de aanvankelijk 630 stammetjes betrokken waren.

Per klasse werden er bij de Myxomycetes (Slijmzwammen) 25, bij de Ascomycetes (Zakjeszwammen) 46, bij de Basidiomycetes (Steeltjeszwammen) 88 en bij de Deuteromycetes (Onvolmaakte zwammen) 8 soorten waargenomen.

Bespreking

Zoals bekend hebben heel wat paddestoelen een efemeer karakter zodat de aanwezigheid van vele soorten zeer vluchtig is (bv. Inktzwammen).

Om regelmatig de evolutie van de paddestoelen te kunnen volgen was het noodzakelijk om ook dit jaar enkele tussentijdse opnamen te maken. Naast de acht volledige inventarisaties die werden uitgevoerd werden er eveneens 9 tussentijdse, oppervlakkige, opnamen gemaakt.

Het is evident dat vochtigheid doorgaans de belangrijkste factor is bij het afbraakproces van dood hout. Daarentegen gaat de omzetting van droog hout uiterst traag en krijgen de houtschimmels het erg moeilijk. Dit bleek ook tijdens het onderzoek. De meeste vruchtvorming van "echte" paddestoelen gebeurde slechts tijdens een vrij korte periode nl. In de late zomer en de herfst; vanaf midden november konden er geen nieuwe soorten meer genoteerd worden.

Wat de biomassa van het dood hout betreft is deze van Berk het meest geslonken en zijn meerdere stammetjes van deze houtsoort alleen nog als een vezelige massa te herkennen. Dit houdt in dat er zich niet alleen bodembewonende paddestoelen gaan vestigen, maar dat er tevens groeiplaatsen gecreëerd worden voor planten. De vruchtvorming van nieuwe soorten op Berk is dan ook wegens het verminderd voedselaanbod enigszins verminderd.

Duidelijk merkbaar is dat de ontschorste stammetjes minder weerstand vertonen dan deze waar de schors nog aanwezig is. Wanneer de schors dan toch gaat rotten onder invloed van schimmels en andere organismen gebeurt dit uiterst traag. Toch is het niet alleen de schors die het indringen van de schimmels belet. Bij Vlier, waarbij de schors reeds vroegtijdig was afgevallen, was deze houtsoort tot vorig jaar het minst toegankelijk voor houtaantasters gebleven. Alhoewel de structuur van het hout nog steeds zeer hard is, werd dit jaar voor het eerst een duidelijke kentering vastgesteld met 17 soorten waarvan 11 nieuwe voor deze houtsoort; voor de eerste zes jaar waren er dat in totaal slechts 19.

De houtsoort waarop zich de meeste paddestoelen gingen vestigen was ook dit jaar nog Berk (33) gevolgd door Populier (32) en Meidoorn (30); bij deze laatste werden er 15 nieuwe soorten aangetroffen tegenover slechts 5 bij Berk (zie tabel 2) waarbij de vertering het meest gevorderd is.

Zeer merkbaar was de toename van de soorten uit de orde van de Agaricales (Plaatjeszwammen) met

tevens een rijke vruchtvorming, vooral wat de *Mycena*'s betreft die verschillende stammetjes sierden. Behoudens op Vlier werden ze op alle houtsoorten aangetroffen, vaak groepsgewijs bijeen, waarbij Eik het hoogst scoorde met 6 soorten. Maar ook *Coprinus*-soorten (Inktzwammen) lieten zich niet onbetuigd. Vanaf mei konden ze reeds genoteerd worden, waarna ze in de herfst rijkelijk fructificeerden op drie verschillende houtsoorten. Ook dit jaar werd voor het eerst *Psathyrella pygmaea* (Dwergfranjehoed) opgemerkt.

Van de "grotere" paddestoelen vermelden we nog *Pluteus cervinus* (Gewone hertezwam), *P. salicinus* (Gruwgroene hertezwam) en *P. cinereofuscus* (Grondhertezwam). Net zoals vorig jaar werd van *Psathyrella candolleana* (Bleke franjehoed) een uitgebreide vruchtvorming waargenomen op Esdoorn en Wilg met een lichte uitbreiding naar Meidoorn. Voor het eerst groeide ook *Simocybe centunculus* (Olijfkleurig matkopje) zowel op Berk als op Populier.

De meest voorkomende soort van de Aphylophorales was *Mycoacia uda* (Gele stekelkorstzwam) die soms grote plakken vormde op 6 houtsoorten, gevolgd door *Hyphodontia sambuci* (Witte vlierkorstzwam) op 5 en *Scopuloides hydroides* (Wasandjeszwam) op 4 houtsoorten.

De meeste stammetjes vertoonden een sterke toename van mossen die vaak een dichte bedekkingsgraad vertoonden met vooral soorten als *Brachythecium rutabulum* (Gewoon dikkopmos), *Eurhynchium praelongum* (Fijn laddermos) en op de rotere houtsoorten ook *Lophocolea heterophylla* (Gedrongen kantmos). Deze mossen gebruiken het dood hout als standplaats om op te groeien en niet als voedselbron. Doordat de mosbedekking geen invloed heeft op de groei van paddestoelen werd ze niet verwijderd.

Besluit

Het verloop van de successie wordt vooral gekenmerkt door het steeds meer voorkomen van allerlei plaatjeszwammen van de finaal fase, wat niet betekent dat het einde van de successie nabij is. Integendeel, al is de biomassa bij verschillende houtsoorten fel verminderd, toch zal het, althans voor de meeste houtsoorten, nog enige tijd duren vóór de finaal fase beëindigd is en de schimmels alles hebben opgeruimd.

Intussen blijven we de evolutie op de voet volgen met evenveel interesse als de voorbije 7 jaar en verwachten we dat tijdens het verdere rottingsproces van het hout een steeds interessanter groei-medium zal ontstaan met talrijke zwammen.

De gebruikte nomenclatuur is deze van Vandeven et al. (1996).

De exsiccata van de beschreven en afgebeelde soorten werden overgemaakt aan de Nationale Plantentuin te Meise.

Enkele soortbeschrijvingen

DIATRYPE STIGMA (Hoffm.: Fr.) Fr.

Korstvormig schorsschijfje (Plaat 1, figuur 1)

Stroma: 0,5-1 mm dik, uitgespreid over het substraat, korstvormig, zwart zwak gepunteerd door de uitstekende papillen van de peritheciën.

Peritheciën: 0,2-0,3 mm, ingebed en een stroma.

Asci: 30-45 × 4-6 μm, slank knotsvormig, langstelig, 8-sporig, met apicale ring, niet amyloïd.

Sporen: 8-11 × 2 μm, 2-rijig, cilindrisch, gebogen, zeer lichtbruin, glad, dunwandig.

Habitat: veelvuldig op schors van *Crataegus* (Meidoorn), ook op *Populus* (Populier) en *Acer* (Esdoorn).

HYPOXYLON RUBIGINOSUM (Pers.: Fr.) Fr.

Rode Korstkogelzwam (Plaat 1, figuur 2)

Vruchtlichamen: dunne korst, roodbruin, hard en bros, verspreid over het substraat, soms met ovale of rondachtige plakjes die kunnen samen groeien, oneffen door de papillen van de peritheciën.

Peritheciën: ca. 0,5 mm diameter, zwak papillaat.

Asci: 130-140 × 7-9 μm, cilindrisch, naar onder smaller uitlopend, 8-sporig, amyloïd.

Sporen: 9,5-12 × 5-7 μm, 1-rijig, breed elliptisch, aan 1 zijde afgeplat, glad, donkerbruin, onrijp lichtbruin, met vage kiemspleet, inhoud met 1 of 2 druppels.

Parafysen: draadvormig, 2 μm dik.

Habitat: *Fraxinus* (Es) en *Crataegus* (Meidoorn).

XYLARIA POLYMORPHA (Pers.) Grev.

Houtknotszwam (Plaat 1, figuur 3)

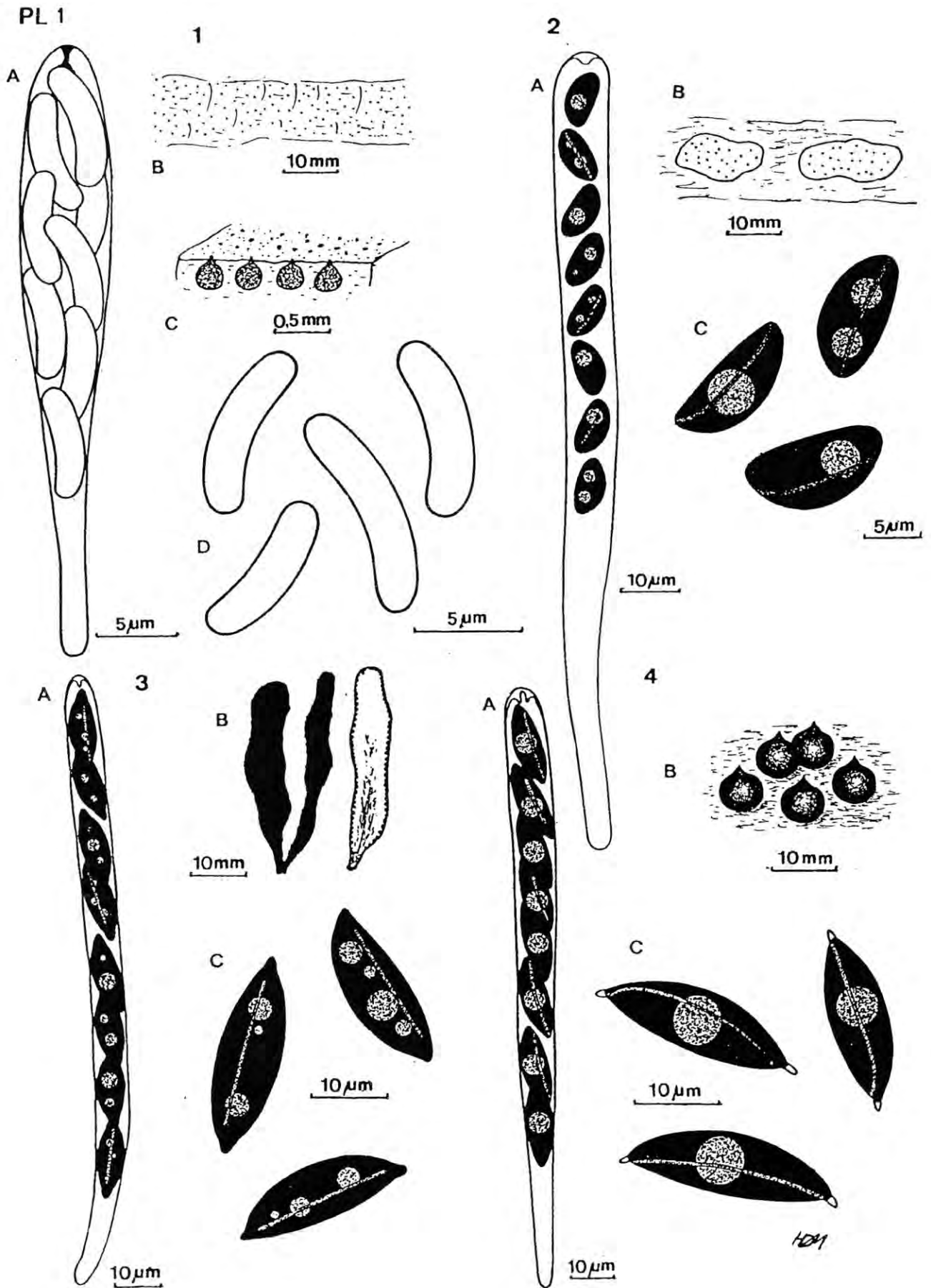
Vruchtlichamen: 40-50 × 7-10 mm, onregelmatig knotsvormig met korte ronde steel van ca. 1 cm lang, zwart, fijn wrattig door de peritheciën.

Stroma: wit, vezelig, taai.

Peritheciën: 0,5-0,7 mm; ingezonken, 1-rijig, onder de oppervlakkorst met papillen.

Asci: 130-160 × 8-9 μm, cilindrisch, gesteeld, dunwandig, 8-sporig, met apicale ring, amyloïd.

Sporen: 21-27 × 6-8 μm, 1-rijig, elliptisch, vaak aan 1 zijde afgeplat, einden iets conisch uitlopend, donkerbruin tot zwart, lange rechte kiemspleet, inhoud

met druppels.

Parafysen: draadvormig, 2 μm in diameter.

Habitat: *Fraxinus* (Es).

ROSELLINIA AQUILA (Fr.: Fr.) De Not.

Lentetepelkogeltje (Plaat 1, figuur 4)

Peritheciën: 0,8-1 mm in diameter, iets afgeplat rond de ostiole, donkerbruin tot zwart, oppervlak glad en zeer bros, met duidelijke papillate ostiole, solitair of in groep.

Asci: 120-160 $\times$ 8-10 μm , cilindrisch, naar onder smaller wordend tot 4 μm , bovenaan afgerond, dunwandig, 8-sporig, met apicale ring, amyloïd.

Sporen: 18-27 $\times$ 7-8 μm , elliptisch, soms aan 1 zijde afgeplat, met kiemspleet over de gehele lengte, schuin 1-rijig, donkerbruin tot zwart, met klein hyalien aanhangsel aan ieder eind, dunwandig, inhoud met 1 druppel.

Habitat: *Fraxinus* (Es).

HYPHODONTIA SAMBUCI (Pers.: Fr.) J.Erikss.

Witte vlierschorszwam (Plaat 2, figuur 1)

Vruchtlichamen: resupinaat, uitgespreid, vast aan het substraat gehecht, ca. 0,2 mm dik, glad tot iets wrattig, hagelwit.

Basidiën: 20-30 $\times$ 3,8-4,7 μm , slank knotsvormig, 4 sterigmen, met druppels; basale gespen.

Sporen: 4,7-5,7 $\times$ 3,5-4 μm , elliptisch-ovaal, dunwandig, glad, hyalien, inhoud meestal met 1 of 2 druppels.

Hyfensysteem: monomitisch, hyfen 2-3,5 μm breed, dunwandig, met gespen, rijkelijk vertakt.

Leptocystiden: cilindrisch, met knopvormige top, 20-50 $\times$ 3-4 μm en lageniform met snavel van ca. 9 $\times$ 2 μm , glad.

Habitat: meestal op *Sambucus* (Vlier) maar ook op *Quercus* (Eik), *Populus* (Populier), *Acer* (Esdoorn) en *Salix* (Wilg).

HYPHODERMA PUBERUM (Fr.: Fr.) Wallr.

Fluwelig harskorstje (Plaat 2, figuur 2)

Vruchtlichamen: resupinaat, vast aan het substraat gehecht, 0,3 mm dik, wasachtig, grijs-okerachtig,

glad, rand fijn uitlopend, week.

Hymenium: fluweelachtig door de vele uitstekende cystiden.

Basidiën: 25-40 $\times$ 6-9,5 μm , suburniform, 4 sterigmen, basale gespen.

Sporen: 8-10 $\times$ 3,5-4,5 μm , elliptisch, dunwandig, glad, hyalien.

Hyfensysteem: monomitisch, hyfen 3,8-4-7 μm breed, dunwandig, met gespen, hyalien.

Lamprocystiden: 60-115 $\times$ 9-14 μm , conisch, talrijk.

Habitat: *Betula* (Berk), *Populus* (Populier) en *Sambucus* (Vlier).

STECCHERINUM FIMBRIATUM (Pers.: Fr.) J.Erikss.

Geveerde raspzwam (Plaat 2, figuur 3)

Vruchtlichamen: resupinaat, uitgespreid tot 20 cm, los aan het substraat gehecht, oppervlak oneffen, fijn wrattig, violet-rose, met rizomorfen.

Basidiën: 15-20 $\times$ 3,5-5,5 μm , knotsvormig, 4 sterigmen, basale gespen.

Sporen: 3-4,5 $\times$ 2,5-3 μm , ellipsvormig, dunwandig, glad, hyalien, inhoud soms met druppels.

Hyfensysteem: dimitisch; generatieve hyfen 3,5-4 μm breed, dunwandig, met gespen.

Skelethyfen: 3-6 μm breed, dikwandig, geen gespen.

Cystiden: 3-9 μm breed, langer dan 100 μm , dikwandig, bovenste helft geïncrusteerd tot ca. 50-70 μm .

Habitat: *Acer* (Esdoorn).

MYCENA ABRAMSII (Murrill) Murrill

Voorjaarsmycena (Plaat 2, figuur 4)

Hoed: 15-25 mm in diameter, kegelvormig-klokvormig tot vlak, met lage umbo, glad, bleek grijsbruin, donkerder in het midden, rand lichter.

Vlees: witachtig, dun.

Geur: zwak radijs, chloorachtig.

Smaak: zacht.

Lamellen: 20-25 met korte tussenlamellen, bochtig aangehecht, snede glad.

Steel: 40-60 $\times$ 2 mm, cilindrisch, glad, grijsbruin, boven witachtig, basis vezelig.

Basidiën: 30-40 $\times$ 7,5-8,5 μm , slank knotsvormig, 4 sterigmen, met basale gesp, sterigmen tot 6 μm lang.

Sporen: 10-12 $\times$ 4-6 μm , cilindrisch-elliptisch, glad, dunwandig, inhoud met enkele druppels, amyloïd.

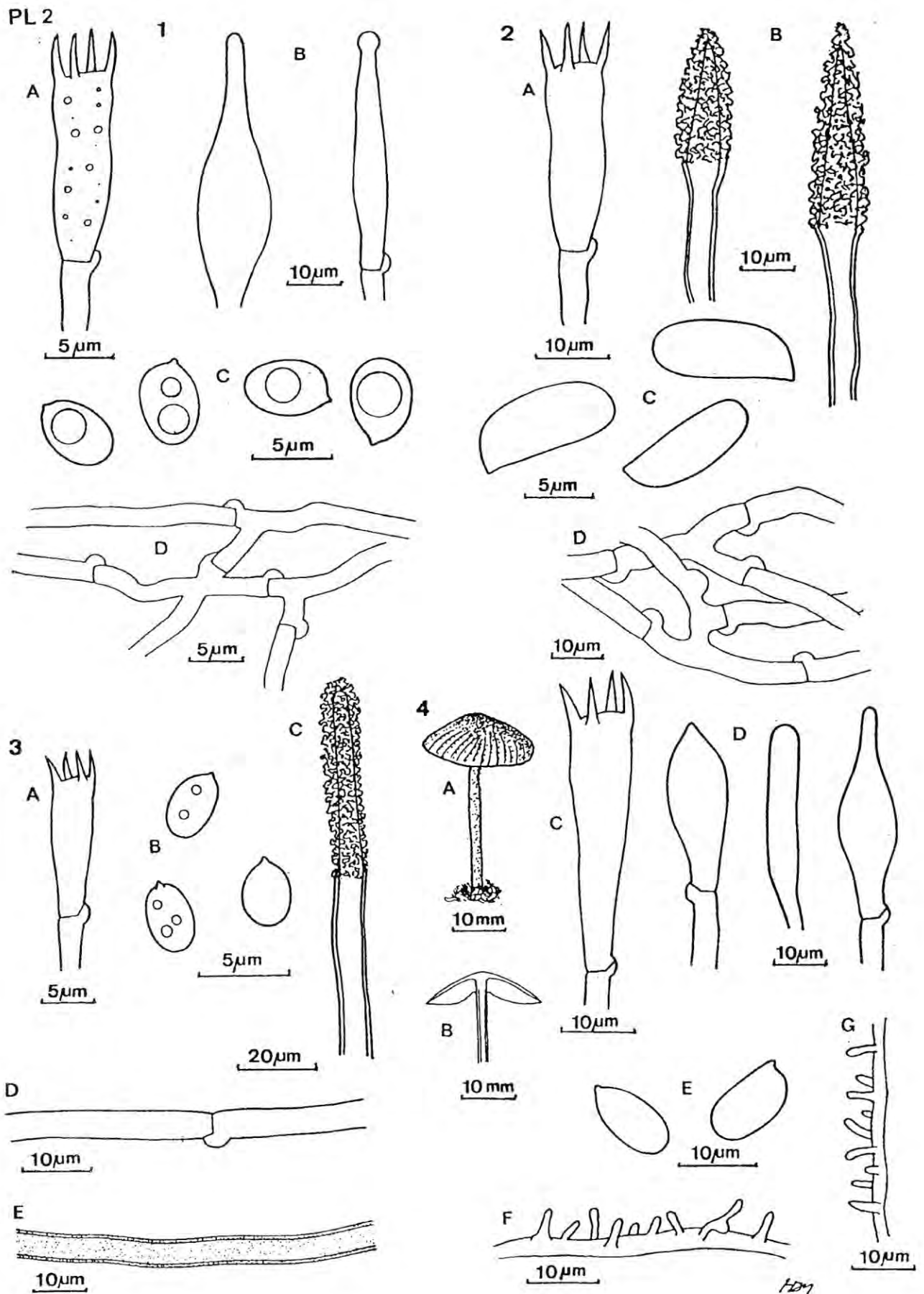
Cheilocystiden: 25-45 $\times$ 7-15 μm , knotsvormig-spoelvormig, vaak met verlengde snavel.

Pleurocystiden: gelijkaardig maar iets kleiner.

Pilepellishyfen: 2-3 μm breed, met gespen, bedekt met wratjes of vingervormige uitwasjes.

← **PLAAT 1.** 1 *Diatrype stigma*, A: ascus ($\times$ 3000), B: stroma ($\times$ 1), C: doorsnede peritheciën ($\times$ 20), D: sporen ($\times$ 4000). 2 *Hypoxylon rubiginosum*, A: ascus ($\times$ 1200), B: stroma ($\times$ 1), C: sporen ($\times$ 2500). 3 *Xylaria polymorpha*, A: ascus ($\times$ 750), B: vruchtlichamen ($\times$ 1), C: sporen ($\times$ 1500). 4 *Rosellinia aquila*, A: ascus ($\times$ 750), B: vruchtlichamen ($\times$ 10), C: sporen ($\times$ 1500).

Caulocystiden: 2-2,5 μm , met gespen, met weinig uitgroeisels bedekt.

Literatuur

- BAS C. ET AL. (1990) — Flora Agaricina Neerlandica. Volume 2. Balkema, Rotterdam.
- BREITENBACH J. & KRÄNZLIN F. (1981) — Pilze der Schweiz. Band 1 Ascomyceten.
- BREITENBACH J. & KRÄNZLIN F. (1986) — Pilze der Schweiz. Band 2 Nichtblätterpilze.
- BREITENBACH J. & KRÄNZLIN F. (1991) — Pilze der Schweiz. Band 3 Röhrlinge und Blätterpilze 1, Teil.
- DE MEULDER H. (1993) — Experimenteel onderzoek naar de successie van paddestoelen op dood hout. *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* 1993: 33-40.
- DE MEULDER H. (1994) — Experimenteel onderzoek naar de successie van paddestoelen op dood hout (vervolg). *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* 1994: 135-136.
- DE MEULDER H. (1995) — Experimenteel onderzoek naar de successie van paddestoelen op dood hout (2de vervolg). *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* 1995: 26-30.
- DE MEULDER H. (1996) — Experimenteel onderzoek naar de successie van paddestoelen op dood hout (3de vervolg). *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* 1996: 11-16.
- DENNIS R.W.G. (1978) — British Ascomycetes. Cramer.
- ERIKSSON J. ET AL. (1973-1984) — The Corticiaceae of North Europe. Fungiflora, Oslo.
- KITS VAN WAVEREN E. (1985) — The Dutch, French and British Species of *Psathyrella*.
- MOSER M. (1983) — Die Röhrlinge und Blätterpilze.
- VANDEVEN E. ET AL. (1996) — Aantekenlijst voor zwammen en slijmzwammen.

← **PLAAT 2. 1** *Hyphodontia sambuci*, A: basidie ($\times 2500$), B: leptocystiden ($\times 2000$), C: sporen ($\times 3000$), D: hyfen ($\times 2000$). **2** *Hyphoderma puberum*, A: basidie ($\times 1500$), B: lamprocystiden ($\times 1000$), C: sporen ($\times 3000$), D: hyfen ($\times 1000$). **3** *Steccherinum fimbriatum*, A: basidie ($\times 2000$), B: sporen ($\times 3000$), C: cystide ($\times 1250$), D: generatieve hyfe ($\times 1250$), E: skelethyfe ($\times 1250$). **4** *Mycena abramsii*, A: vruchtlichaam ($\times 1$), B: vruchtlichaam, overlangse doorsnede ($\times 1$), C: basidie ($\times 1500$), D: cheilocystiden ($\times 1500$), E: sporen ($\times 1500$), F: pileipellishyfen ($\times 1000$), G: caulocystiden ($\times 1000$).

AMK Mededelingen

Aantal soorten per klasse en per orde (tabel 1)

	1990/1995	1996	1990/1996
A. Myxomycetes (Slijmzwammen)	22	8(+3)	25
B. Ascomycetes (Zakjeszwammen)			
- Pezizales (Operculate schijfzwammen)	2	1(+0)	2
- Helotiales (Inoperculate schijfzwammen)	16	10(+0)	16
- Sphaeriales (Kernzwammen)	23	13(+1)	24
- Coronophorales	2	0(+0)	2
- Pleosporales	2	0(+0)	2
Totaal aantal Ascomycetes	45	24(+1)	46
C. Basidiomycetes (Steeltjeszwammen)			
- Auriculariales	1	1(+0)	1
- Tremellales	2	2(+0)	2
- Dacrymycetales	3	2(+0)	3
- Aphyllophorales	40	19(+4)	44
- Polyporales	1	1(+0)	1
- Agaricales	26	25(+11)	37
Totaal aantal Basidiomycetes	73	50(+15)	88
D. Deuteromycetes	8	0(+0)	8
Totaal	148	82(+19)	167

Aantal soorten zwammen per houtsoort (tabel 2)

	1990/1995	1996	1990/1996
Eik	45	22(+11)	56
Es	41	18(+8)	49
Berk	80	33(+5)	85
Populier	50	32(+12)	62
Meidoorn	45	30(+15)	60
Vlier	19	17(+11)	30
Esdoorn	55	15(+4)	59
Wilg	43	16(+5)	48

***Laccaria purpureobadia*: een cursieve fopzwam**

Judith De Keyser

F. Van Hombreeckplein 15, 2600 Berchem

Om mijn actief mycologisch jaar af te sluiten, besloot ik een laatste keer op 8 december 1996 Fort VI in Wilrijk te bezoeken. Ondanks het prille begin van de lange vorstperiode werden toch nog 32 soorten genoteerd, o.a.: *Russula fragilis*, *Inocybe napipes*, *Helvella crispa*, *Mycena leucogala*...

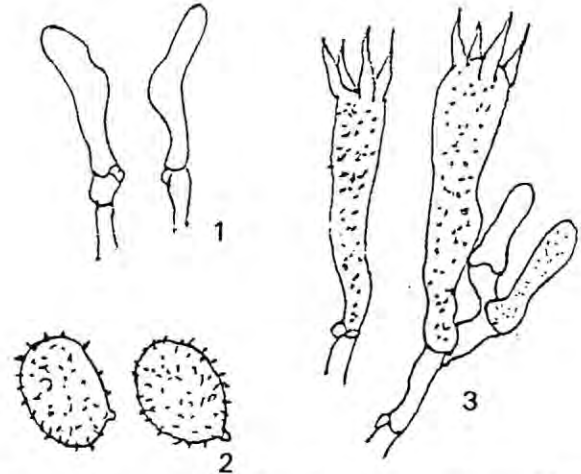
Hierbij was een - toch wel donkere - fopzwam, die nu eens met enkele bij mekaar, dan weer solitair voorkwam, op een aflopende kant van het fort, bij het water, met veel humus op een ondergrond van zavel.

Macroscopisch was hij al voldoende verschillend van wat ik tot dan toe gezien had aan fopzwammen, nl. een purperbruine hoed, iets donkerder aan de rand, hygrofaan, tussen de 1 à 3 cm (normaal tot 5 cm) diameter, jong convex, later meer gespreid tot licht ingedeukt, vooral in het midden met donkere vezelige schubjes. De plaatjes waren van een mooi doorschijnend donkerroze, ver uit mekaar, verdonkerend bij het ouder worden (misschien door de vorst?), voor de steel uitgebocht. De steel met dezelfde kleur als de hoed, donkerder naar onder toe; gegroefd, vezelig, soms iets verdikt aan de basis; slechts 30 mm lang en 6 mm breed.

Na controle in de boeken kwam ik macroscopisch uit op *Laccaria purpureobadia* D.A.Reid. Maar die stond in de nieuwe Aantekenlijst cursief gedrukt, dus nog niet gevonden in België!

Dan maar een microscopisch nazicht, en dit vooral aan de hand van de sleutel van E. Vellinga (cfr. Bas et al., 1995), zoals die was bezorgd en toegelicht op 12.3.96 door Karel Van de Put. Hierbij viel vooral op: sporen $9-10 \times \pm 7,5 \mu\text{m}$, dus niet rond maar iets langwerpig, kort gestekeld; hoedhuid met incrustierend pigment, maar bij onze exemplaren was dit pas na lang zoeken te vinden.

Meegenomen naar de Kring, werd de ontdekking bevestigd door André de Haan (exsiccaat: AdH 96123), die bovendien ook lang naar het incrustierend pigment heeft gezocht, en het ook slechts sporadisch aantrof. Zo was de eerste vondst in België bevestigd van *Laccaria purpureobadia* ofte de Purperbruine fopzwam.

Laccaria purpureobadia: 1. cheilocystiden $30-50 \times 5-8 \mu\text{m}$, 2. sporen $7-10 \times 6-8 \mu\text{m}$, 3. basidiën $41-64 \times 10-15 \mu\text{m}$.

Literatuur en afbeeldingen

- BON M. (1988) — Champignons de France et d'Europe occidentale. Arthaud.
- BREITENBACH J. & KRÄNZLIN F. (1991) — Fungi of Switzerland 3. Mykologia, Luzern.
- DÄHNCKE R.M. (1993) — 1200 Pilze in Farbfotos. AT Verlag Aarau, Stuttgart.
- PHILLIPS R. (1993) — Paddestoelen en schimmels van West-Europa. Het Spectrum, Utrecht/Antwerpen.
- VANDEVEN E. ET AL. (1996) — Aantekenlijst voor zwammen en slijmzwammen. K.A.M.K., Antwerpen.
- VELLINGA E. IN BAS C. ET AL. (1995) — Flora Agaricina Neerlandica vol. 3. Balkema, Rotterdam.

Opmerking van de redactie

Bij het ter perse gaan van de "Aantekenlijst" was in FUNBEL nog geen waarneming opgenomen van *Laccaria purpureobadia*. Ruben Walley'n bezorgde echter een waarneming van deze soort van 15 november 1996 uit de Korhaan te Arendonk (Walley'n 627 in herbarium van de Nationale Plantentuin).

Navraag in de Nationale Plantentuin leverde nog een vondst op van Romagnesi H. van 12 oktober 1987 uit Botrange tussen Sphagnum.

Geastrum fornicatum na 127 jaar weer opgedoken !

Karel Van de Put

Herentalsebaan 149, 2100 Deurne

Summary

Report on the re-find of *Geastrum fornicatum* in Belgium which has not been recollected since 1869. The earthstar is described and special attention is paid to the differences with *Geastrum quadrifidum* with which it is often been confused.

Toen Luc Lenaerts mij in het najaar vertelde dat Hugo Vanderlinden in Voeren de Grote vierslippige aardster had gevonden reageerde ik aanvankelijk nogal ongelovig. Was het niet van 1869 geleden dat de enige Belgische collectie van deze soort gedaan werd in Hermee-Glons? Mijn eerste reactie was dan ook dat het vermoedelijk wel een groot exemplaar van *Geastrum quadrifidum*, de Vierslippige aardster, zou geweest zijn, een verwisseling die vroeger al wel eens meer gebeurde. Luc was echter zeer affirmatief op dat gebied en enkele weken later bezorgde hij mij inderdaad een vruchtlichaam van *Geastrum fornicatum*. Spijtig was de sporezak nogal wat verhakkeld zodat het een weinig fotogeniek exemplaar was. Geen probleem, enkele weken later verzamelde Hugo op de vindplaats nog twee, nu in zeer goede conditie verkerende carpoforen. Zij werden mij bezorgd na een omweg langs Jaak Van de Meerssche die voor het beeldmateriaal moest zorgen. Een goed moment dus om deze zeer zeldzame Aardster voor te stellen en even op de verschillen te wijzen met haar kleinere broertje *Geastrum quadrifidum*. Beide zijn de twee enige in ons land voorkomende aardsterren met duidelijke fornicate eigenschappen. De term fornicat gebruikt men voor die Geastrumsoorten waarbij het openen de slippy zich helemaal naar onder plooiën zodat de aardster als het ware op stelten komt te staan. Tegelijkertijd komt de myceliumlaag, die vergroeid is met humusresten, los van de vezelige laag en hangt, enkel nog vast aan de vier tippen der slippy, als een nestje onderaan de aardster.

Beschrijving

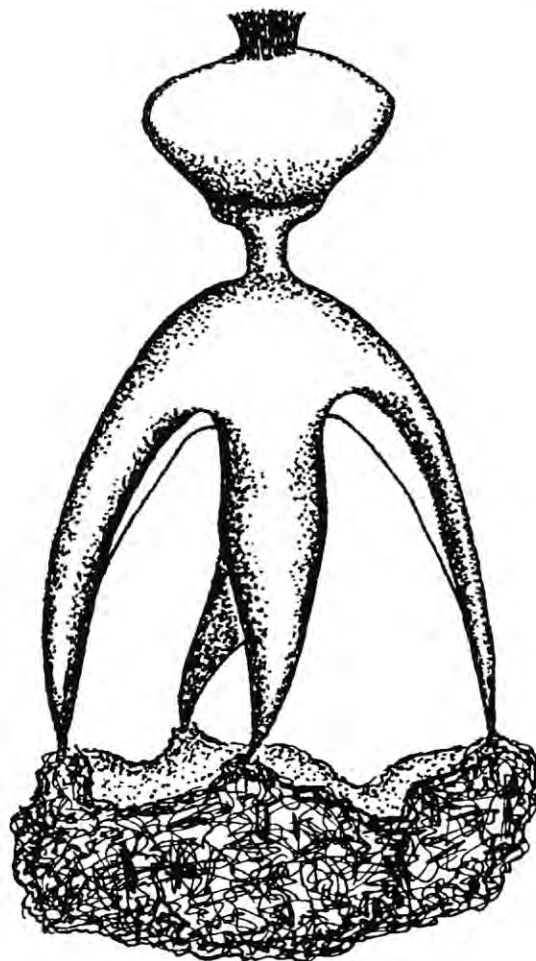
De beschrijving is gebaseerd op de 3 vruchtlichamen.

De **sporezak of endoperidium** is afgeplat tolvormig, 1,5 à 1,7 cm in diameter en ongeveer 1 cm hoog, vrij donker grijsbruin, onderaan met een uitgesproken **apofyse** en met een duidelijke **steel** van 3 mm hoog, zijdelings afgeplat, en bij één exemplaar iets lichter gekleurd is. De inhoud van de sporezak of **gleba** is zeer donker bruin. De **mondzone of peristoom** is vezelig, duidelijk cilindervormig, 5 mm hoog en breed, soms bovenaan wat

trechtersvormig uitgezet. Deze mondzone is niet afgelijnd van het endoperidium. Het **exoperidium** bestaat uit 4 rechtopstaande 3,5 cm lange slippy, donkerbruin oranjeoker gevlekt, mat glanzend, de rand naar achter gekromd, de achterkanten bovenaan beigekleurig, lager meer rossig getint. De **myceliale laag**, die aan de binnenzijde van het nestje zit, is beige. Het nestje zelf bestaat verder uit een mengsel van humus en leem.

De **sporen** zijn bruin, rond, licht wrattig en meten 3,5 à 4,5 μm . De solitaire capillitiumdraden zijn donkerbruin, tot 13 μm breed, zeer dikwandig met slechts een draadvormig lumen, aan de uiteinden kleurloos en slechts 1,5 μm breed.

De **vindplaats** is een holle weg op lemige bodem onder Meidoorn en Sleedoorn in 's Gravenvoeren.

Geastrum fornicatum × 2

Geastrum fornicatum is ook in de ons omringende landen een vrij zeldzame aardster. De vindplaats in Voeren sluit wel aan bij de twee vondsten uit Nederlands Limburg die zich een twintigtal kilometer noordelijker bevinden.

Geastrum fornicatum* versus *Geastrum quadrifidum

Het is nuttig om even op de verschillen te wijzen tussen deze *Geastrum fornicatum* en *Geastrum quadrifidum*. Vooreerst verschillen zij in grootte waarbij slechts de allergrootste vruchtlichamen van *G. quadrifidum* eventueel zouden kunnen wedijveren met de allerkleinste van *G. fornicatum*. Verder heeft de eerste een meer loodgrijze en wat eivormige sporezak en is de mondzone nooit cilindrisch maar eerder wat afgeplat en zeer duidelijk afgescheiden van de sporezak. Verder is hier ook het exoperidium veel lichter gekleurd, meer beige dan bruin. Ook de ecologie is volledig verschillend: waar *G. fornicatum* uitsluitend onder loofhout voorkomt is *G. quadrifidum* een typische bewoner van sparrenbossen en in tegenstelling tot zijn grotere broer niet zo zeldzaam in het zuiden van ons land.

De Nederlandse naam voor *Geastrum fornicatum* is Grote vierslippige aardster en voor *Geastrum quadrifidum* Vierslippige aardster. Persoonlijk vind ik die namen nogal weinigzeggend. Enerzijds is de vierslippigheid van deze aardsterren geen absolute constante en anderzijds vond ik de oudere benamingen van Grote en Kleine steltaardster of Grote en Kleine nestaardster heel wat poëtischer en bovendien beter verklarend.

Literatuur

- DEMOULIN V. (1968) — Gastéromycètes de Belgique. Bull. Nat. Plantentuin van België **38**: 1-101.
- DORFELT H. (1985) — Erdsterne, Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt.
- GROSS G., RUNGE A. & WINTERHOF W. (1980) — Bauchpilze in der Bundesrepublik und West Berlin. Beiheft Z. Mykol. **2**.
- JALINK L.M. (1995) — De Aardsterren van Nederland en België. Coolia **38** suppl.
- SUNHEDE S. (1989) — Geastraceae. Synopsis fungorum **1**. Fungiflora, Oslo.

Nieuwtjes uit de recente tijdschriften

Karel Van de Put

Zeitschrift für Mykologie Band 62 (1996)

A. Einhellinger en W. Jurkeit bespreken de identiteit van *Russula lactea* Bres. met kl.plaat en microtek. van *R. lilacea*, *R. incarnata*, *R. azurea* en *R. lactea*. *Cortinarius delaportei* Henry is een nieuwe soort voor Duitsland gerapporteerd door A. Bollmann en A. Gminder (microtek. en kl.foto). In zijn Conocybe-Pholiotina studies VI bespreekt M. Enderle *C. laricina* (= *C. dumetorum* ss. auct.), *C. microspora*, *C. pallidospora*, *C. pilosella**, *P. aeruginosa**, *P. brunnea**, *P. filaris** en *P. hadrocystis**, met microtek. en kl.foto*. *Xeromphalina junipericola* sp. nov. is een nieuwe soort van G. Moreno en M. Heykoop (kl.fot. en microfoto), A. Bresinsky geeft enkele kanttekeningen bij *Leccinum subcinnamomeum*, *Rhizopogon pumiliones* en *Paxillus filamentosus* en Karin Montag vermeldt een eerste Duitse vondst van *Melanomphalia nigrescens*. G. Krieglsteiner geeft een overzicht van 75 jaar Deutsche Gesellschaft für Mykologie en A. Bresinsky behandelt afstamming en verwantschappen in het rijk der Fungi. In zijn Mollisia-studies bespreekt A. Gminder *M. rosae* en *M. prunicola* (microtek.). *Crepidotus brunneoroseus* is een eerste Duitse vondst voorgesteld door B. Senn-Irlet en L. Krieglsteiner (kl.foto en microtek.). *Chroogomphus ochraceus* (kl.foto en microtek.) is volgens M. Villarel en M. Heykoop de juiste naam voor *C. fulmineus*. K. & T. Richter en J. Schwik brengen een bijdrage over de paddestoelen uit Mirow (Mecklenburg) met kl.foto van *Catinella olivacea* en *Tomentella ellisii* en sporentek. van *Tomentella bryophila*, *T. ellisii*, *T. stuposa* en *Tylospora fibrillosa*.

Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde (1995)

Als paddestoelen van de maand vinden wij in deze jaargang, met mooie kl.foto en microtek.: *Psilocybe cyanescens*, *Mycena avenacea*, *Gymnopilus purpuratus*, *Galzinia* aff. *forcipata*, *Camarophyllopsis schulzeri*, *Limacella roseofloccosa*, *Tricholomopsis goniospermum*, *Mycena aetites*, *M. pseudoinclinata*, *Lamproderma columbinum* en *Lepiota fuscovinacea*. Verder zijn er nog kleine bijdragen over het voorko-

men van zware metalen in Agaricus-soorten, over *Biscognauxia marginata*, over een *Polyporus tuberaster* met een pseudosclerotium van 18,5 kg, zwammen als voedselbron voor kleine wilde knaagdieren, pesticiden in gekweekte paddestoelen, *Hysterangium coriaceum*, een bijdrage voor beginners over Stinkzwammen, over intoxicaties door paddestoelen, over *Postia floriformis* (met tek.), huidige stand van radioactiviteit in paddestoelen na Tchernobyl en een inleidende studie van het houtonderzoek met tek. Interessant is ook nog een uitgebreide bijdrage over voorkomen van en ecologie van polyporen in N.O. Zwitserland.

Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde (1996)

De paddestoelen van de maand in deze jaargang zijn: *Pholiota oedipus*, *Tricholoma luridum*, *Pithya cupressina*, *Ciboria coryli*, *Arrhenia roseola* en *Gerronema ericetorum* f. *alba*, *Hygrophorus fuscoalbus*, *Camarophyllopsis atropunctata*, *Conocybe sili-ginea* en *Cantharellus lutescens* var. *niveipes* (alle met kl.foto en microtek.). Verder zijn er nog bijdragen over toxicologische aspecten van paddestoelen, de invloeden die de groei der paddestoelen bepalen, paddestoelenbescherming in Zwitserland en een artikeltje over het werk van pater Daldini.

The Mycologist vol. 10, p. 4 (1996)

Nieuwe Britse vondsten (met kl.foto* en microtek.) betreffen *Trechispora kavinioides*, *Hyphodontia griseliniae*, *Ciboria alni**, *Candelabrochaete septocystidiata** en *Corticium quercinum**. E. Vellinga bespreekt de verspreiding in Nederland van *Flammulina velutipes* (met verspreidingskaartjes). In Profiles on fungi vinden wij met mooie kl.foto afbeeldingen van *Podoscypha multizonata*, *Amylostereum chailletii* en *Pseudomerulius aureus*. Verder is er nog een ethnomycologisch rapport uit ZW China en een mooie kl. foto van *Volvariella surrecta* en van een 3 kg wegende *Boletus edulis*.

* = kleurenafbeelding

De cursus microscopie of: een nieuwe lichte "kleinkijkers"

Freddy Moorthamer

What's in a name?

Toch eenvoudig, hoe helder een ingeburgerde wetenschappelijke term wordt, wanneer je de samenstellende delen in het Nederlands vertaalt: *micros - scopein: klein - kijken!*

Zo kennen we ook *macro-scopein* en *tele-scopein* (ver-kijken). De "telescoop" doet ongetwijfeld denken aan Galilei, die met zijn zelfgemaakte instrumenten baanbrekend werk verrichtte op gebied van de kennis van de hemellichamen. Sommige tijdgenoten zochten het dichterbij en experimenteerden reeds in de zestiende eeuw met lenzen om objecten van dichtbij te bekijken en nog nooit geziene details te bestuderen. Galilei wou dit ook wel eens proberen: door twee lenzen op de juiste afstand achter mekaar te plaatsen kreeg hij zelfs een dusdanige vergroting dat hij met sprakeloze verwondering oog in oog kwam te staan met het facetoog van een vlieg! Dat greep hem zo sterk aan dat hij sterretjes zag... en daar is hij dan ook de rest van zijn leven naar blijven kijken, zonder zich nog met microscopie bezig te houden!

Een lange voorgeschiedenis...

Antoni Van Leeuwenhoek deed dit enkele decennia later echter wel! Reeds van jongsaf was deze Delftenaar gefascineerd door zijn "*kleine diertgens*". Hij perfectioneerde het beschikbare optische materiaal en verwerkte zijn zelf geslepen lenzen in kleine apparaatjes. Bovendien was hij een begenadigd anatoom met een veelzijdige wetenschappelijke nieuwsgierigheid naar alles wat met levende wezens te maken had. Verder had hij weinig oog voor maatschappelijke status of profijt. Zo werd hij een toonaangevend bioloog in een eeuw van spectaculaire maar ook moeizame ontwikkelingen in de herboren biologische wetenschap. De zeventiende eeuw, waarin de "generatio spontanea" nog altijd hardnekkig dogmatisch en repressief werd verdedigd door de gevestigde wetenschappelijke moraal en de Kerk. De zeventiende eeuw, waarin ook Frans Van Sterbeeck zijn *Theatrum Fungorum* schreef!

Van Leeuwenhoek hield zéér nauwkeurig notities bij en maakte talloze gedetailleerde tekeningen. Zijn werk werd tenslotte ook opgemerkt en hoog gewaardeerd door de Royal Society in Londen, die vanaf 1676 zijn geschriften publiceerde.

En terug naar onze tijden...

Zowat tien generaties en een explosie aan wetenschappelijke ontwikkelingen later, belanden we in 1995. Biologie is intussen een wijdvertakte, multidisciplinaire mastodont geworden en heeft krachtige informatica-ondersteunde instrumenten ter beschikking met nooit geziene precisie en resolutie. Zo is men reeds in staat om een visuele zweem te geven van het atomaire reliëf en daar zitten we in de grootteorde van ångströms ($1\text{Å} = 1/10.000$ van $1\ \mu\text{m}$).

1995 Dus, onze Koninklijke AMK merkt op dat er een groepje nieuwkomers (jonge leeuwen... Van "*Leeuwen*" hoek... zie je 't zitten?) blijkbaar op zijn honger zit. Ze hebben de voorbije jaren de weg gevonden naar de Kring vanuit alle windstreken, diverse invalshoeken en motieven, maar allemaal gepakt door de microbe van nieuwsgierigheid naar de fascinerende wereld van de fungi.

De uitverkorenen...

Sommigen draaien reeds enige tijd in de Kring mee en weten zeker al "iets" af van mycologie. Maar wat betekenen enkele druppels kennis tegenover de immense oceaan kennis die nog moet ervaren worden!?

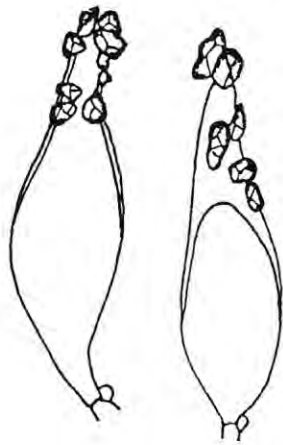
En dan zijn er de echte nieuwkomers. Ze gaan reeds regelmatig mee op excursie, springen van de kant in de gracht, hollen van boom tot boom, lopen voor de voeten van de mycologen en hangen aan hun lippen... om toch maar zelf te kunnen "zien" wat er besproken wordt, en zeker te "horen" wat er gezien is!

Hardnekkig snuiven ze sporen, microben, stof en flarden hymenium naar binnen om toch ook maar die geur te ruiken die er zou moeten zijn...

Of ze proppen een *Russula* diep in de keel om triomfantelijk te kunnen uitroepen dat potlood naar cederhout smaakt!

Ze komen ook trouw naar de kringavonden, waarvan elke les weer een tipje oplicht van de sluier over het mysterie van de mycologische wetenschap. Op de determinatieavonden is het hek helemaal van de dam. De Latijnse namen vliegen hen rond de oren! Een muscarine-nachtmerrie wordt het als alleen maar de species-namen worden genoemd; "Jaja, 't is ne maculata!...- Jammaar, dewelke? er zijn er zovééé!...".

Op zo'n bijeenkomsten leert een beginnend mycoloog ook dat hij géén boeken over mycologie moet aanschaffen om te kunnen volgen, maar wel een

INCRUSTATIE...

ORNAMENTATIE ...

FRUSTRATIE !!!

stel goeie woordenboeken! Want voor de echte probleemgevallen (paddestoelen uiteraard!) putten de mycologen uit "Jean's Bookshop" en ontspint er zich een ernstig, scientifique debat in een vreemd amalgaam van Frans, Duits, Engels...

En net op 't moment dat de moegestreden liefhebber zijn maculata ook een geslacht heeft kunnen toebedelen en flarden van het mycologenjargon begint te ontwarren... net op dat ultieme moment van de openbaring van het determinatieprobleem... dan hoor je kil, wreed, als een verdict, dat je moet letten op sporenornamentatie, vorm van pleurocystiden of elementen in de pileipellis, of er incrustaties zijn en of je wand amyloïd is...

En we waren al blij dat we een hoed van een steel konden onderscheiden, een lamel van een velum en een asco- van een basidiomyceet. En nu dit!

We voelden ons als voetballers die elke match mogen aantreden maar altijd op de bank blijven zitten!

We vielen dus op onze blote knieën neer voor de Raad van Bestuur, verkochten onze ziel aan de geest van Antoni V.L. en verzamelden alle microscopen die we maar uit de brand konden slepen!

En ja hoor!...onze smeekbeden werden verhoord en de "cursus microscopie" was geboren!

Aanloop...

Uiteraard doet dit lichtvoetig proza de waarheid wel enigszins geweld aan. De Kring was hiermee niet aan haar proefstuk toe, ook in de jaren tachtig waren reeds succesvolle initiatieven genomen. In realiteit broedde het bestuur ook nu reeds enige tijd op het idee, vanuit haar bekommernis voor de uitbouw en continuïteit van de Kring. André was reeds maanden vooraf zijn licht aan het opsteken in de groep om te informeren naar de interesse en be-

hoefte aan kennismaking met de praktische microscopie onder vorm van een heuse cursus. Interesse was er ongetwijfeld, maar zo'n cursus opzetten is géén sinecure. Het vraagt enerzijds een niet gering engagement van de bestuursploeg, die praktisch voltallig de cursus begeleidt en ondersteunt! Anderzijds is het voor de deelnemers een ernstige keuze naar verdere studie en ook actievere betrokkenheid bij het kringleven. Een keuze die trouwens ook substantiële consequenties meebrengt op gebied van tijdsgebruik, aanschaffen van materiaal en bovenal de ergernis van de huisgenoten opvangen wanneer die in de koelkast thuis naast hun favoriete charcuterie plots vers geplukte paddestoelen vinden waarin nog allerlei "kleine diertgens" rondkruipen! Om dit alles de nodige tijd te geven, was de lange aanloop en voorbereiding zeker nuttig en weldoordacht!

De start!

Na een praktische voorbereidende vergadering op 30 januari '96 startte de cursus op 5 maart met vijftien deelnemers. Er werd geopteerd voor dinsdagavonden tussen de gewone kringbijeenkomsten in.

De eerste cyclus omvatte 10 sessies. Tijdens de eerste werd uitvoerig ingegaan op afstelling en gebruik van het microscoop en het klaarmaken van goede preparaten.

Aparte sessies bestudeerden de kenmerken van de sporen en van het hymenium zowel bij de Agaricales als bij de Ascomyceten (toch duidelijk andere microscopie!).

Bij de studie van de hoedhuid bij Agaricales leerde Jos ons hoe we met twee gillette-mesjes een flinterdunne coupe van de pileipellis kunnen nemen (vanaf nu dopen we deze techniek "coupe-Jos"!).

Het gebruik van bijzondere kleurstoffen en reagentia kreeg ook een ruime aandacht.

Tenslotte werd een sessie besteed aan meettechniek, met het ijkten van het meetoculair en inoefenen van de methode om sporen op een goede vergelijkbare manier te meten.

De sessies gingen door in het lokaal in de Omme-ganckstraat. Oefeningen werden uitgevoerd op bestaande exsiccaten. Deze werden aangebracht door André de Haan, Jos Volders en Jean Schavey, die zich tevens ontpopten tot rasechte, gestreng, maar steeds behulpzame leermeesters, die hun "pupillen" letterlijk op het oculair hielden!

Verder werden we tijdens de oefeningen met raad en daad bijgestaan door Frans Dielen, Karel Van de Put, Harrie Hendrickx en Leo Noten.

Hier past op zijn minst een woord van dank en waardering voor deze eersterangsmycologen, die met geduld en toewijding hun kennis en ervaring op een gemoedelijke en tegelijk zéér deskundige manier op ons overdragen!

Dankjewel!

En wéér broeit er iets...

De aangeleerde technieken konden reeds naar believen worden uitgetest op excursiemateriaal, tijdens werkweken en op het kustweekend.

Maar vanuit die confrontatie met het veldwerk, en zoals de tussentijdse evaluatie in de loop van de cursus ook uitwees, bleek de honger van de cursisten nog lang niet gestild, integendeel: ze kregen nu maar goed de smaak te pakken!

Want hoe boeiend en spectaculair de microscopie op zich ook is, voor de praktische mycoloog is het hoedanook slechts een instrument, een hulpmiddel om gevonden materiaal met behulp van de gespecialiseerde literatuur (sleutels, monografieën) correct te benamen! Is dat dan zo belangrijk voor de beginner, de amateur?... Voor een ruwe, globale waardering van de mycoflora van een bepaalde plek zou je misschien nog enig voorbehoud kunnen maken voor sommige species.

Maar als je echt op het veld wilt komen en meesjotten, mag je natuurlijk niet naast de bal stampen!

In verband met de inventarisering en kartering, dus zodra de gegevens in FUNBEL terechtkomen, is de accuraatheid wel degelijk belangrijk en zonder meer een *must!* Wat dit betreft hangt er boven elke KAMK-mycoloog een groot wakend oog "*Emiel ziet u; hier ligt men niet!*"

Al deze signalen vielen uiteraard weer niet in dovemansoren bij André de Haan (intussen *nonkel André* voor de schalkse kern van de nieuwlichters!). En nog voor de jaarwisseling stond er reeds een vervolgcyclus op stapel, die zich alweer succesvol op gang heeft getrokken!

De "cursus microscopie" - sequel II

Het logisch vervolg op de eerste cyclus is de toepassing van de theorie en technieken op het uitsleutelen binnen aparte "genera".

Dankzij de gewaardeerde bemiddeling van Arlette kunnen deze lessen doorgaan in het labo *Biologie* van het RUCA, waarmee we reeds konden kennis maken op een voorbereidende vergadering op 17 december '96. Deze ideale omstandigheden hebben blijkbaar aanstekelijk gewerkt want de nieuwe cyclus werd aangevat met negentien cursisten! Tevens grijpen enkele biologiestudenten gretig deze kans om de sessies mee te volgen en is er zelfs actieve belangstelling van één van de professoren!

Deze directe confrontatie met de academische wereld zal zeker inspirerend en opbouwend werken en is een onmiskenbare méérwaarde voor onze activiteiten als amateur-mycoloog!

Er wordt terug geoefend op exsiccaten uit de rijke collecties van Jos en André (ik heb me reeds een breuk gezocht naar mottenbollen, maar nu begrijp ik:... zij hebben die allemaal opgekocht!).

En uiteraard, wanneer de primordiale mycologiecursisten sterk en wijs genoeg zijn om het veilige nest te verlaten, mogen ze zelf in veld en bos hun mandje gaan vullen en thuis oefenen à volonté (ad libitum, nach Belieben... je ziet: een mislukt mycoloog kan nog altijd tolk worden!). Intussen zijn reeds de genera *Pluteus*, *Inocybe*, *Conocybe*, *Peziza* en *Russula* onderzocht.

Er staat nog een indrukwekkend programma op de kalender tot einde '97 met o.a. *Mycena*, *Scleroderma*, *Marasmius*, *Collybia* en *Melanoleuca*, *Psathyrella*, *Panaeolus* en *Naucoria*, *Entoloma*, *Lepiota* en *Crepidotus!*

Op het gedroogde materiaal zijn de verse veldkenmerken niet meer vast te stellen, zoals die natuurlijk ook in de sleutels worden gevraagd. Dit praktische euvel wordt ondervangen door een korte macroscopische beschrijving als inleiding op de microscopische oefening. De cursisten raken zo tegelijk vertrouwd met de opstelling, stijl en terminologie van zo'n macroscopische "robotfoto" van een specimen zoals dat in situ wordt waargenomen!

Dit zal goed van pas komen wanneer de neofieten in een volgende fase al eens scalpel en pincet zullen wisselen voor de pen om hun bevindingen volgens de regels van de kunst neer te schrijven!

Ai, het magische woord is weeral gevallen... een "volgende" fase... ik zie de koude rillingen reeds over de rug van de bestuursleden lopen!

Maar laat ons niet op de zaken vooruitlopen; 1997 is nog lang, de excursies komen eraan en de drukke cursuskalender zal onze concentratie en uithouding nog danig op de proef stellen. Alhoewel...als de

nood het hoogst is, komt tante Flory wel even langs met de snoepjestrommel!

Slotbedenkingen...

Wat KAMK, microscopie en mycologie voor elkeen betekent, zal de toekomst wel uitwijzen. Maar met dit nieuwe broed, geënt op een voedingsbodem die een kwaliteitslabel van 50 jaren ervaring draagt, heeft de Kring ongetwijfeld een krachtige wind in de zeilen om in de volgende decennia de witte vlekken in de kaartjes van Emiel verder op te vul-

len!

Natuurlijkhebbers hebben het soms over hun "hobby". Bezig zijn met mycologie is méér dan een vrijblijvende hobby, het is rijker. Het combineert de verkneukeling en intense voldoening van het opgaan in een hobby, met de wetenschappelijke waarde van de activiteit, de bijdrage tot een beter inzicht in de ecosystemen van onze natuurgebieden en leefomgeving, de voortdurende herbronning van de kennis van de pioniers van vorige eeuwen, en het verzekeren van de continuïteit van onze Kring!

Nederlandse namen aangepast aan de nieuwe spelling

In de nieuwe Aanteekeninglijst werden de meeste Nederlandse namen reeds in de nieuwe spelling vermeld. Een aantal werden vergeten en zijn in onderstaande lijst opgenomen.

blz. nr. Nederlandse naam

60	249	Elzenkatmummiekelkje	165	2076	Donkere elzenzompzwam
60	251	Populierenmummiekelkje	165	2079	Fijnschubbige elzenzompzwam
77	4595	Groot zeggenknolkelkje	167	3654	Gegordelde elzengordijnzwam
82	657	Paardenstaartfranjekelkje	166	3917	Amethistgordijnzwam
93	399	Nonnenkapkluiszwam	167	1836	Kleine elzengordijnzwam
97		Hazenoor	168	1887	Gele wilgengordijnzwam
97	575	Zeemkleurig hazenoor	168	1870	Kousenvoetgordijnzwam
97	576	Donker hazenoor	173	1830	Bleke wilgengordijnzwam
97	577	Gedrongen hazenoor	175	1913	Elzenmosklokje
98	579	Echte hazenoor	178	1958	Wilgenvaalhoed
115	3182	Wilgenroosjeskogelzwam	180	4147	Groenige perenvezelkop
121	837	Wilgenroosjesroest	180	3897	Schubbige perenvezelkop
125	825	Pijpenstrootjesroest	180	2022	Perenvezelkop
142	1381	Carbolchampignon	183	2064	Wilgenvezelkop
156	1618	Paardenmestdonsinktzwam	188	2149	Spinnenwebsatijnzwam
157	1636	Vals hazenpootje	188	2126	Ranzige elzensatijnzwam
157	1637	Hazenpootje	191	2135	Nitreuze elzensatijnzwam
157	3261	Stromesthazenpootje	203	2562	Stobbenzwammetje
157	1646	Tandsporig hazenpootje	204	2567	Elzenbundelzwam
158	1654	Tweesporig hazenpootje	208	2630	Muizenstaartzwam
159	1667	Paardenmestvlekplaat	229	2805	Sterrenmosoortje
164	2069	Rossige elzenzompzwam	237	1586	Koeienboleet
164	2072	Bleke elzenzompzwam	239	2256	Valse hanenkam
			239	3226	Bleke valse hanenkam
			253	925	Hanenkam
			256	1315	Linzenknotsje
			259	880	Bramenmeelschijfje
			264	994	Muizentandkorstje

KAMK 50 +

Dat de KAMK steeds een actieve vereniging geweest is bewijzen de afgelopen vijftig jaar en dat de intensiteit en omvang van deze activiteiten de laatste jaren zelfs nog is toegenomen kan iedereen vaststellen.

Naast onze, sedert lang ingeburgerde, vaste activiteiten zoals studietochten, vergaderingen, publicaties en werkweken; organiseren wij demonstratiedagen, loopt een karteringsproject, werken wij mee aan het uitbouwen van de nieuw opgerichte Vlaamse Mycologen Vereniging, wordt voor het tweede jaar een cursus microscopie georganiseerd en gingen enkele werkgroepen in deelgebieden van de mycologie van start. En of dit nog niet genoeg is wordt aan nog andere, uitdagende projecten gedacht.

Uiteraard is dit alleen mogelijk mits het gebruik van het volledig actieve potentieel binnen onze Kring.

De bestuursstructuur binnen onze vereniging is, tot nu toe, vrij traditioneel van opbouw. 11 Bestuurders die beslissen over deze activiteiten en die de actieve kern van onze vereniging over deze beslissingen informeren tijdens onze jaarvergadering, via AMK-Mededelingen en op onze bijeenkomsten.

Verder groeien in de toekomst is enkel mogelijk mits verhoogde inbreng en betrokkenheid van alle leden. Een mogelijkheid hiertoe zien wij in het houden van werkvergaderingen, waarop alle leden worden uitgenodigd.

Het doel van deze bijeenkomsten is dan:

- bespreken van de activiteiten van de komende periode. Het maken van de nodige afspraken voor de organisatie ervan. Het uitwisselen van informatie met betrekking tot deze activiteiten.
- kort rapporteren door de werkgroepen over hun activiteiten.

- kenbaar maken en bespreken van ideeën, wensen, verbeteringen en opbouwende kritiek.

Deze vergaderingen zullen plaatsvinden op één van onze geplande bijeenkomsten, met een frequentie van bv. 3 maal per jaar (aan te passen volgens noodzaak).

Wij zijn overtuigd dat deze manier de werking zal verbeteren, de betrokkenheid van onze actieve KAMK-ers sterk zal verhogen en, voor KAMK, borg staan voor een succesvolle 50 + periode.

Onze eerste werkvergadering is gepland op **dinsdag 13 mei 1997**.

De agenda is als volgt:

20u00 tot 20u45: activiteiten van de komende 4 maanden:

- geplande excursies,
- vergaderingen,
- cursus microscopie.

20u45 tot 21u00: verslag door de werkgroepen:

- kartering,
- Russula,
- Cortinarius.

21u00 tot 21u45: open discussie rond volgende onderwerpen:

- vergaderingen,
- publicaties,
- tentoonstelling en demonstratiedagen.

Het welslagen van deze werkvergaderingen hangt uiteraard af van uw medewerking. Wetend dat de KAMK u nauw aan het hart ligt zijn wij overtuigd van uw inzet om de volgende 50 jaar succesvol aan te vangen.

De raad van bestuur

Educatieve avonden

De bijeenkomsten gaan door in het verenigingslokaal, Ommeganckstraat 26 te 2018 Antwerpen, aanvang telkens om 20 uur. Vóór iedere vergadering is er vanaf 19u30 gelegenheid om boeken uit de bibliotheek te ontlenen.

dinsdag 8 april	Indeling van de Russula's volgens Romagnesi (deel 2 met dia's)	G. Lejeune
dinsdag 22 april	Over voorjaarspaddestoelen	A. de Haan
dinsdag 13 mei	Werkvergadering KAMK 50+, (voor de agenda zie pagina 21)	
dinsdag 27 mei	Paddestoelen en natuurbehoud	F. Dielen
dinsdag 10 juni	Kartering	A. De Kesel & E. Vandeven
	- Stand van zaken	
	- Rode lijst waarom en hoe ?	
	- Naar een overzicht van de Fungi van Vlaanderen ? of !	
	Het is de bedoeling hierover een discussie te houden.	
dinsdag 24 juni	Determinatieavond	

Voorjaarsexcursies 1997

Bijeenkomst voor de excursies telkens om **9 uur 45**, op de aangeduide plaats **tenzij anders vermeld is**. Deelname aan een activiteit geschiedt op eigen verantwoordelijkheid. De aangeduide reisweg geldt bij vertrek vanuit Antwerpen.

Zondag 20 april   **Waasmunster.** E17, afrit 13 dan richting Waasmunster, na ongeveer 700 meter aan het kruispunt met de wegwijzer "Rozenbergabdij" bijeenkomst op de parking op de hoek van dit kruispunt.   Contactpersoon: F. Moorthamer 03/744.11.85

Zaterdag 26 april   **Bosaanplantingen Antwerpen Linkeroever.** Bijeenkomst aan de terminus van trams 2 en 15 (deze trams komen langs het station Antwerpen-Centraal). Vanop de ring rond Antwerpen richting Gent (E17) rijden. Na de Kennedytunnel, de eerste uitrit (nr. 6) nemen. Bijeenkomst op de parking tegenover de verkeerslichten aan het einde van de afrit.   Contactpersoon: J. Van de Meerssche 03/ 449.71.54

Donderdag 1 mei tot en met zondag 4 mei

Weekend in Voeren + omgeving Kanne Met verblijf in hotel "Tulip Inn" Heyenrat-herweg 4, te Slenaken (NL) tel: 0031/43.457.35.46. Prijs 5.750 BEF in halfpension voor het hele weekend. (+ 25 FL voor éénpersoons kamer). Inlichtingen en inschrijvingen bij Leo Noten, tel: 011/62.12.62. Inschrijvingsstrook op schutblad. Bij inschrijving dient een voorschot van 1.000 BEF betaald te worden op de bankrekening 235-0308777-38 van Leo Noten. Deelname voor één dag is mogelijk, vertrek aan het hotel om 9 uur.

Werkweek te Gillenfeld (D) van zondag 24 tot zondag 31 augustus 1997

Onze traditionele werkweek in de Eifel gaat zoals reeds verschillende malen het geval was door te Gillenfeld in "Hotel zur Post". De werkweek met logies in volledig pension gaat door van 24 tot zondag 31 augustus 1997.

Voor inschrijvingen en inlichtingen kan u terecht bij Frans Dielen, Schawijkstraat 29, 2520 Ranst, telefoon: 03/353.16.21. Bij inschrijving dient een voorschot van 1.000 BEF per persoon betaald te worden op bankrekening 220-0258295-20 van Frans Dielen. Voor inschrijving kan de strook gebruikt worden op het schutblad.

Verlengd weekend te Heer-sur-Meuse van woensdag 24 tot zondag 28 september 1997

Vorig jaar ging onze jaarlijkse werkweek door te Heer-sur-Meuse. We bezochten er verschillende terreinen met een zeer grote soortenrijkdom. We hadden er ook de mogelijkheid om aan microscopie te doen.

Om onze leden in de mogelijkheid te stellen nogmaals met deze streek kennis te maken, plannen we dit jaar, gekoppeld aan de jaarlijkse excursie te Nismes op 27 september, een verlengd weekend.

We voorzien 5 dagen (4 overnachtingen), van woensdag 24 tot zondag 28 september 1997, met logement in volledig pension in "Domaine de Massembre". Het is ook mogelijk slechts enkele dagen deel te nemen. Om de nodige schikkingen te kunnen treffen verzoeken we u voor 1 april uw eventuele deelname te willen melden. Inschrijvingen en alle inlichtingen bij Guy Lejeune, Beemdenlaan 67, 2900 Schoten, telefoon: 03/658.54.51. Bij inschrijving dient een voorschot van 1.000 BEF betaald te worden op de bankrekening 235-0308777-38 van Leo Noten. Voor inschrijving kan de strook gebruikt worden op het schutblad.

Lidgeld 1997

Enkele leden betaalden hun bijdrage 1997 nog niet. Mogen wij hen dringend vragen de betaling zo vlug mogelijk te regelen door overschrijving van 500 BEF ten gunste van de bankrekening nr. 320-4183209-57 (vanuit het buitenland 550 BEF op postrekening nr. 000-1415744-29 of eurocheque) ten name van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring te Antwerpen. Ten behoeve van degenen die nog niet betaalden is een overschrijvingsformulier bijgevoegd.

Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring

De Antwerpse Mycologische Kring werd opgericht in 1946. In 1963 werd het een vereniging zonder winstgevend doel. Zij heeft als doel de mycologie te bevorderen. De Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring organiseert hiertoe excursies, vergaderingen, voordrachten, determinatieavonden, werkweken, demonstratiedagen, tentoonstellingen. Er wordt driemaandelijks een tijdschrift uitgegeven, AMK Mededelingen. Op onregelmatige tijdstippen verschijnt Sterbeekia, een publicatie genoemd naar de Antwerpse priester, mycoloog, kruidkundige en architect, Franciscus Van Sterbeek (1630-1693).

In 1991 werden AMK Mededelingen en Sterbeekia bekroond met de Emiel Van Rompaeyprijs voor floristiek. Er wordt systematisch een gegevensbestand bijgehouden over de verspreiding van paddestoelen in ons land.

De Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring onderhoudt ook contacten met andere mycologische verenigingen in binnen- en buitenland. De K.A.M.K. is erkend door de Vlaamse Mycologen Vereniging.

De K.A.M.K. bezit een bibliotheek, die ondergebracht is in het verenigingslokaal, Ommeganckstraat 26 te 2018 Antwerpen. Alle leden hebben het recht hieruit boeken te ontlenen.

Het lidgeld bedraagt 500 fr. per jaar, buitenlandse leden betalen 550 fr. Betaling kan geschieden door overschrijving op bankrekening nr. 320-4183209-57 van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w., te Antwerpen. Buitenlandse leden kunnen het lidgeld over maken op de postrekening nr. 000-1415744-29 van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w., te Antwerpen of door een eurocheque ten voordele van de Antwerpse Mycologische Kring te sturen naar André Jacobs, Lode Zielenslaan 35 bus 7 te 2050 Antwerpen.

KAMK publicaties en reagentia voor microscopie

Bij onze bibliothecaris, Jean Schavey, kan de "Aantekenlijst voor zwammen en slijmzwammen" bekomen worden en ook oude nummers van Sterbeekia en een set met de meest gebruikte kleurstoffen en reagentia voor microscopie.

Bij Emile Vandeven kunnen oude nummers van AMK Mededelingen verkregen worden.

Raad van bestuur van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring v.z.w.

voorzitter: Dielen Frans, Schawijkstraat 29, 2520 Ranst, tel.: 03/353.16.21

ondervoorzitter: de Haan André, Bezemheidelaan 6, 2920 Kalmthout, tel.: 03/666.91.34

secretaris: Van de Put Karel, Herentalsebaan 149, 2100 Deurne, tel.: 03/366.37.26

schatbewaarder: Jacobs André, Lode Zielenslaan 35 bus 7, 2050 Antwerpen, tel.: 03/219.02.78

bibliothecaris: Schavey Jean, Basseliersstraat 54, 2100 Deurne, tel.: 03/322.54.52

andere bestuurders:

Lejeune Guy, Beemdenlaan 67, 2900 Schoten, tel.: 03/658.54.51

Lenaerts Luc, Fonteinstraat 8, 3560 Lummen, tel.: 013/52.34.99

Noten Leo, Oude Watertorenstraat 17, 3930 Hamont, tel.: 011/44.57.46 of 011/61.12.62

Vandeven Emile (ledenadministratie, secretariaat paddestoelenkartering), Opperveldlaan 14, 1800 Vilvoorde, tel.: 02/267.74.18

Volders Jos (samenstellen excursieprogramma), Weverstraat 9, 2440 Geel, tel.: 014/54.91.44

Walley Ruben, Lentestraat 14, 9000 Gent, tel.: 09/220.76.61